

ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ปริญญาานิพนธ์
ของ
สถาพร หมวดอินทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา
พฤษภาคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

370.1523

ศ 188 9

7-5

ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

บทคัดย่อ

ของ

สถาพร หมวดอินทร์

10 016 2546

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา

พฤษภาคม 2546

10 016 2546

สถาพร หมวดอินทร์. (2546). *ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพีร์ ลี้มไทย

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน ความมีวินัยในตนเอง และพฤติกรรมการสอนของครู กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และหาคำนำหน้ความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 ประจำปีการศึกษา 2545 จำนวน 426 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยทั้งสี่ด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .681
2. คำนำหน้ความสำคัญของปัจจัยทางด้านความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต และความมีวินัยในตนเอง ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนพฤติกรรมการสอนของครูส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

SOME FACTORS RELATED TO SELF-DIRECTED LEARNING BEHAVIOR OF
CERTIFICATE VOCATIONAL LEVEL STUDENTS IN COMMERCE
OF MATHAYOMSUKSA SCHOOLS

AN ABSTRACT
BY
SATHAPORN MUADIN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Business Education
At Srinakharinwirot University
May 2003

Sathaporn Muadin. (2003). Some Factors Related to Self-Directed Learning Behavior of Certificate Vocational Level Students in Commerce of Mathayomsuksa Schools. Master thesis, M.Ed. (Business Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Chusri Wongrattana, Assist. Prof. Supee Limthai.

The purposes of this research were to study some factors related to self-directed learning behavior of certificate vocational level students in commerce of Mathayomsuksa schools and study for score weight to self-directed learning behavior. The samples were of 426 students in education region 11 during the of 2002 academic year. The questionnaires was constructed and used as a tool to collect data. The data was analyzed by stepwise-multiple regression analysis.

The research revealed as follows:

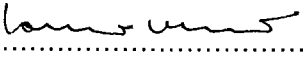
1. The multiple correlation between all factors and self-directed learning behavior was .681 which was statistical significant at the .01 level.
2. The score weight of achievement, belief in internal locus of control , future orientation and self-discipline were statistical significantly contributed to self-directed learning behavior at the .01 level ,while instructors' teaching behavior was statistical significantly contributed to self-directed learning behavior at the .05 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

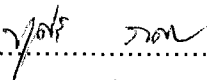
ของ
นายสถาพร หมวดอินทร์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

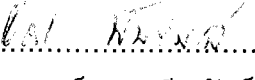

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพรณี หะวานนท์)

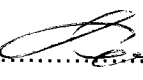
วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพีร์ ลิ้มไทย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์ณี)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธารงค์ อุดมไพจิตรกุล)

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์ ประธานกรรมการควบคุม
ปริญญาโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพีร์ ลิ้มไทย กรรมการควบคุมปริญญาโท และ
กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี และ รองศาสตราจารย์
ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล เป็นอย่างสูงที่ได้ส่งเสริม สนับสนุนแนะแนวทาง และให้ข้อสังเกต
ที่เป็นประโยชน์ ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ที่กว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้น จนทำให้ปริญญาโทฉบับ
นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง ดร.พาสนา จุลรัตน์ และ
อาจารย์นิภา มานะศิลป์ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ทำงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีไว้ ณ โอกาสนี้ คุณค่า
และประโยชน์ทั้งหลายที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่ พ่อพุก-แม่แพง หมวดอินทร์
พ่อไชยวัฒน์-แม่แจ่ม พุทไชยวัฒน์ ครู-อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สถาพร หมวดอินทร์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานในการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ	8
การเรียนรู้ด้วยตนเอง	10
ความหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง	11
ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง	13
แนวคิดและทฤษฎีของการเรียนรู้ด้วยตนเอง	15
ลักษณะของผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง	17
รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม	22
ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	23
ความเชื่ออำนาจในตน	24
ลักษณะมุ่งอนาคต	27
ความมีวินัยในตนเอง	29
พฤติกรรมการสอนของครู	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
งานวิจัยในต่างประเทศ	41
งานวิจัยในประเทศ	41

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า 44
	การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง 44
	ประชากร..... 44
	กลุ่มตัวอย่าง..... 44
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า 45
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า 46
	ตัวอย่างแบบสอบถาม 50
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 52
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล..... 53
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 53
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 58
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 58
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 58
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 59
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ 62
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า 62
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 62
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย 62
	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 62
	สมมติฐานในการวิจัย..... 62
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า 63
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 63
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล..... 64
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า 64
	อภิปรายผล..... 64

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5(ต่อ) ข้อเสนอแนะ	67
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้.....	67
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย.....	67
บรรณานุกรม.....	69
ภาคผนวก	78
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	79
ค่าดัชนีความสอดคล้อง	81
ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	85
แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	87
ประวัติย่อผู้วิจัย	96

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	45
2 ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยแต่ละด้านและพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา	59
3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา .	60
4 ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา	61
5 ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน.....	82
6 ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต.....	83
7 ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง.....	84
8 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	86

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมจากแนวคิดของ Magnusson and Endler 23

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะมาถึง การจัดการศึกษาในแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศจะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย ทั้งยังสร้างความสมดุลและความกลมกลืนของการพัฒนาระหว่างด้านต่าง ๆ ได้ และเพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลา และบริบทของสังคมไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงกำหนดแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ให้ความสำคัญสูงสุดกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (กองวิจัยทางการศึกษา. 2543 : 1) ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถปรับวิธีการเรียนรู้ของตนเองอย่างยืดหยุ่น ทำให้มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถปรับพฤติกรรมของตนเองเพื่อแก้ปัญหาได้และประสบความสำเร็จในการเรียน (Boud. 1982 : 22 ; citing Boydell. 1976) ดังนั้นครูยุคใหม่จะต้องแสวงหาวิธีการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการศึกษาดลอดชีวิตและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมต่อไป (สุวิทย์ มูลคำ. 2543 : 11)

จากสภาพการปฏิบัติงานของครูผู้สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำเป็นต้องปฏิบัติการสอนหลายวิชาและต้องปฏิบัติงานอื่น ๆ ด้วย เช่น งานธุรการ งานการเงิน/บัญชี งานพัสดุ ทำให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ ซึ่ง สุภางค์ ตรีอินทร์ (2538 : 129) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบปัญหาด้านการเตรียมอาจารย์เพื่อทำการสอนคือ 1) ขาดอาจารย์ผู้สอนด้านวิชาอาชีพ 2) อาจารย์ผู้สอนมีความรู้ความสามารถไม่ตรงกับวิชาที่สอน 3) อาจารย์ผู้สอนต้องสอนหลายวิชาและรับผิดชอบงานอื่นหลายด้าน 4) อาจารย์ไม่เข้าใจโครงสร้าง จุดหมาย และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ของหลักสูตร 5) ขาดคู่มือครู เอกสารหลักสูตรและแบบเรียน และ 6) กรมสามัญศึกษาจัดสรรอาจารย์ให้ช้า ทำให้สอนเนื้อหาได้ไม่ครบ เป็นผลเสียต่อการเรียน จากสภาพปัญหาดังกล่าวอาจแก้ไขได้โดยครูผู้สอนต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานจากผู้สอน ผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดมาเป็นผู้นำการเรียนรู้ (teacher as leader) เป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

(สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. 2545 : 2) ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะ ครูผู้สอนควรได้ทราบและตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ถือว่าเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเกิดพฤติกรรมของมนุษย์นั้น Magnusson and Endler (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. 2539 : 7 ; อ้างอิงจาก Magnusson and Endler. 1977 : 4) ได้อธิบายสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมตามแนวคิดปฏิสัมพันธ์นิยมว่า พฤติกรรมเกิดจากปัจจัยภายในตัวเด็กและ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก และ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 : 3) ได้กล่าวไว้ว่าถ้าต้องการที่จะเข้าใจ อธิบายและพัฒนาพฤติกรรมชนิดใดอาจใช้จิตลักษณะ บางด้านมาอธิบาย ทำนายและพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลได้

ความเชื่ออำนาจในตนและลักษณะมุ่งอนาคต เป็นจิตลักษณะที่อาจนำมาใช้อธิบาย ทำนายและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนได้ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า พฤติกรรมของนักเรียนส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากความเชื่ออำนาจในตนและลักษณะมุ่งอนาคต ดังเช่นงานวิจัยของ วันชัย ดนัยตโมนุท (2536 : 75) ได้ศึกษาพบว่า การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และปัจจัยด้านอื่นอีก 5 ประการ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ (2541 : 108) กิ่งกาญจน์ ปานทอง (2545 : 81) และ สุธาสิณี ใจเย็น (2545 : 70) ได้ศึกษาพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถร่วมกัน พยากรณ์พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ นอกจากความเชื่ออำนาจในตนและลักษณะ มุ่งอนาคตแล้ว ยังมีความมีวินัยในตนเองซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของคน (รัตนะ บัวสนธิ์. 2538 : 19) เพราะความมีวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะของคนดี วินัยเป็น ลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของบุคคลที่คิด พูดและกระทำตรงกันในทางสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์กับตนและสังคม (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542 : 5) ซึ่งถวิล จันทรสว่าง (2545 : 43) ได้ศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบของนักเรียนนั้นส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากความมีวินัยในตนเอง และปัจจัยที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนนั้นสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองก็คือ การจัดการเรียนรู้ ต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (กองวิจัยทางการศึกษา. 2543 : 1) โดยครูผู้สอนต้องเปลี่ยน บทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นผู้จัดการ หรือผู้ที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัด สภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ เพื่อช่วยให้นักเรียน เกิดความสนใจ ใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง (สุวิทย์ มูลคำ. 2543 : 11) ซึ่ง หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545 : 51) ได้ศึกษาพบว่า พฤติกรรมการสอนของครูเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถร่วมกัน พยากรณ์คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตได้ร้อยละ 57.40

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทำให้คาดได้ว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต ความมีวินัยในตนเอง และพฤติกรรมการสอนของครู ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อจะได้ทราบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ซึ่งผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะครูผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา นั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งถ้าครูผู้สอนสามารถสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ก็จะสามารถแก้ไขหรือลดปัญหาที่กล่าวไว้ข้างต้นได้ และที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือจะทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และมีลักษณะพึงประสงค์คือ เป็นคนดี คนเก่ง อยู่ในสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาคำแนะนำนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงปัจจัยบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต ความมีวินัยในตนเองของนักเรียน และพฤติกรรมการสอนของครูมีความสัมพันธ์และส่งผลมากน้อยเพียงใดกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูแนะแนว ตลอดจนผู้ปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองและเกิดความมั่นใจในการพิจารณาพฤติกรรมและปัจจัยที่นำไปสู่พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนโดยสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย และเพื่อเป็นพื้นฐานของการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาพาณิชยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 ประจำปีการศึกษา 2545 จำนวน 657 คน จากจำนวน 6 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาพาณิชยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 ประจำปีการศึกษา 2545 จำนวน 426 คน ได้มาจากการเปิดตารางประมาณจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. 2545 : 135) ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ความคลาดเคลื่อน(E) ของการประมาณค่าเฉลี่ย $\pm 5\%$ ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นชนิดสัดส่วน โดยเทียบตามสัดส่วนจำแนกตามโรงเรียนและชั้นปี

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
  - 1.1 ความเชื่ออำนาจในตน (Belief in internal Locus of Control)
  - 1.2 ลักษณะมุ่งอนาคต (Future orientation)
  - 1.3 ความมีวินัยในตนเอง (Self-discipline)
  - 1.4 พฤติกรรมการสอนของครู (Instructors' teaching Behavior)
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
  - พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning Behavior)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน ตามลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของกุกลิเอลมีโน (Guglielmino. 1977 : 34) ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (Openness to Learning Opportunities) ได้แก่ ความสนใจในการเรียนรู้ ต้องการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้นเพื่อจะได้เป็นคนที่มีคุณภาพ พอใจในความคิดริเริ่มของตน รักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอเมื่อมีโอกาส และรู้สึกว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ตนเองต้องแสวงหา ยินดีที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ยอมรับข้อผิดพลาดของตนเอง

1.2 การมีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (Self Concept as an Effective Learner) ได้แก่ ความมั่นใจในการเรียนรู้ของตนเอง เชื่อว่าตนเองสามารถจัดระบบเวลาในการเรียนได้อย่างเหมาะสม มีวินัยในการเรียนรู้ รู้ว่าตนเองต้องการเรียนอะไร และรู้ว่าตนเองจะแสวงหาความรู้ได้อย่างไร มีทัศนคติต่อตนเองว่าเป็นผู้ที่กระตือรือร้น และอยากรู้ อยากเห็น

1.3 ความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ (Initiative and Independence in Learning) ได้แก่ ความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้จากการซักถาม ต้องการที่จะทำอะไรด้วยตนเอง ชอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน และเชื่อมั่นว่าจะทำงานนั้นได้ดี พึ่งพอใจในการอ่านและทำความเข้าใจด้วยตนเอง รู้แหล่งที่จะใช้ในการศึกษาหาความรู้ สามารถวางแผนการทำงานได้ และนำความสามารถที่มีมาคิดริเริ่มสร้างงานใหม่ ๆ ได้ มักเป็นผู้นำกลุ่มในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

1.4 ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง (Acceptance of Responsibility for One's Own Learning) ได้แก่ การเป็นผู้ที่เห็นว่าตนเองมีระดับสติปัญญาหรือความเฉลียวฉลาดอยู่ในระดับปานกลางหรือสูงกว่า เต็มใจเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจถึงแม้จะยาก เชื่อว่าความรู้ต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้ต้องศึกษาค้นคว้า ชอบที่จะมีบทบาทในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเอง มีความรับผิดชอบเพื่อให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถที่จะตัดสินใจเรื่องการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนของตนเองได้

1.5 ความรักในการเรียนรู้ (Love of Learning) ได้แก่ การชื่นชมบุคคลที่ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ ตั้งใจจริงที่จะศึกษาหาความรู้ รักและใฝ่ใจในการเรียนรู้อยู่เสมอ และสนุกกับการเสาะแสวงหาความรู้

1.6 ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ได้แก่ การเป็นผู้ที่กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ท้าทาย สามารถคิดหาวิธีที่หลากหลายในการแก้ปัญหาในสิ่งที่ซับซ้อนและยุ่งยาก มีความอดทนและพยายามที่จะแก้ปัญหาที่ยุ่งยาก

1.7 การมองอนาคตในแง่ดี (Positive Orientation to the Future) ได้แก่ การมองตนเองว่าเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดชีวิต มีความสุขในการคิดถึงอนาคต และมองว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายไม่ใช่อุปสรรคจะให้หยุดทำ

1.8 ความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และทักษะการแก้ปัญหา (Ability to use Basic Study Skills and Problem-Solving Skills) ได้แก่ การเป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องและทักษะการสังเกต การตั้งปัญหา การตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการสรุปผลข้อมูล มาใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ จัดทำโครงการและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

2. ปัจจัยบางประการ หมายถึง ตัวแปรที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่

2.1 ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การยอมรับหรือการรับรู้ถึงความประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวที่นั้นเกิดจากทักษะ ความสามารถและความพยายามของตนเอง ไม่ใช่เกิดจากโชคกลางหรือบุคคลอื่น

2.2 ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นความสำคัญของผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนสามารถวางแผนและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้เพื่อมุ่งที่จะให้เกิดความสำเร็จทางการเรียนในอนาคต

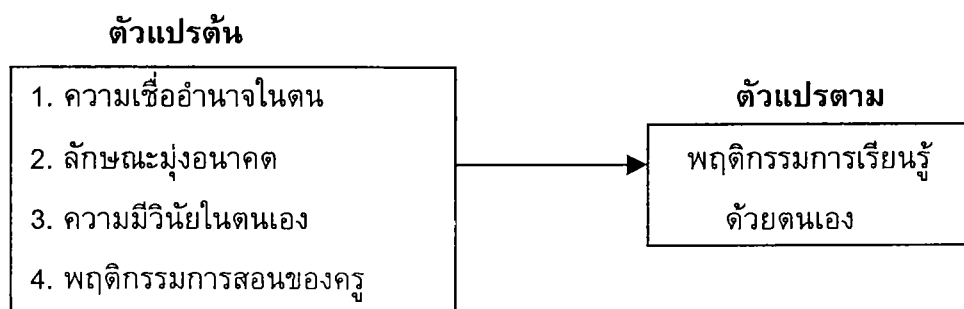
2.3 ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยงการงานนั้น มีความพากเพียรพยายามปรารถนาที่จะทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ตลอดจนติดตามผลงานที่ได้ทำไว้แล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้เป็นผลสำเร็จ

2.4 พฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนของครูที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง เนื้อหาวิชามีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้ ครูมีบทบาทในการอำนวยความสะดวก เป็นแหล่งความรู้ สนับสนุนและกระตุ้นนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้

3. คำนี้นักความสำคัญของปัจจัยบางประการ หมายถึง ค่าที่บอกให้ทราบว่า น้ำหนักของปัจจัยทางด้านความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต ความมีวินัยในตนเอง และ พฤติกรรมการสอนของครู ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) สาขาวิชา พณิชยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียน บ้านแท่นวิทยา โรงเรียนเพชรวิทยาคาร โรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก โรงเรียนสตึก โรงเรียนชุมแสงพิทยาคม และโรงเรียนสนมวิทยาคาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. มีปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ
2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม
4. ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
  - 4.1 ความเชื่ออำนาจในตน
  - 4.2 ลักษณะมุ่งอนาคต
  - 4.3 ความมีวินัยในตนเอง
  - 4.4 พฤติกรรมการสอนของครู
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

จุดหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2538 มีดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2538 : 3)

1. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์นำไปปฏิบัติงานในอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกวิถีการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญต่อชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ
2. เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญา มีทักษะในการจัดการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ สามารถสร้างอาชีพ และพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจ และภาคภูมิใจในวิชาชีพที่เรียน รักงาน รักหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี โดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น
4. เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่น และประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจ

และเห็นคุณค่าของศิลป วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

5. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และวินัยในตนเอง มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์เหมาะสมกับงานอาชีพนั้น ๆ

6. เพื่อให้มีความตระหนักและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศและของโลกปัจจุบัน มีความรักชาติ สำนึกในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม แบ่งออกเป็น 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาพาณิชยกรรม อุตสาหกรรมท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ และธุรกิจหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ ซึ่งจุดประสงค์ของหลักสูตร ปวช. สาขาวิชาพาณิชยกรรม กำหนดไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2538 : 12)

1. เพื่อให้มีความสามารถ ประสบการณ์ทางธุรกิจ และความรู้ในการประกอบอาชีพ การบัญชี การขาย การเลขานุการ คอมพิวเตอร์ บริการธุรกิจสถานพยาบาล บริการธุรกิจโรงแรม ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อให้มีความสามารถ ประสบการณ์และความรู้ในการประกอบอาชีพส่วนตัว แต่ละกลุ่มวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้มีโอกาสเลือกงานอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ เจตคติและความรู้ของตนเอง

4. เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เจตคติ กิจนิสัยการทำงานที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างงานและพัฒนางานอาชีพธุรกิจและอาชีพส่วนตัวได้เสมอ

5. เพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ทั้งทางกายและจิตใจ

6. ให้เกิดความเข้าใจในปัญหา เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศและโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในความเป็นไทย ดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

กรมสามัญศึกษาได้เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 โดยใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ เช่นเดียวกับการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา (สุภางค์ ตรีอินทร์. 2538 : 4) ในปีการศึกษา 2545 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่เปิดสอนหลักสูตร ปวช. มีจำนวน 77 แห่ง

สำหรับในเขตการศึกษา 11 มีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่เปิดสอนหลักสูตร ปวช. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม จำนวน 7 แห่ง ประเภทวิชาอุตสาหกรรม จำนวน 3 แห่ง และประเภทวิชาเกษตรกรรม จำนวน 2 แห่ง รวมทั้งสิ้น 12 แห่ง โดยโรงเรียนที่เปิดทำการสอนหลักสูตร ปวช. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม จำนวน 7 แห่งได้แก่

1. โรงเรียนบ้านแท่นวิทยา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
2. โรงเรียนเพชรวิทยาคาร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. โรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์
4. โรงเรียนสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
5. โรงเรียนชุมแสงพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
6. โรงเรียนสนมวิทยาคาร อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์
7. โรงเรียนพอกพิทยาคมรัชมิ่งคลาภิเษก อำเภอปรังค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามจุดหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตรดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะมาถึงการจัดการศึกษาในแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศ จะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย ทั้งยังสร้างความสมดุลและความกลมกลืนของการพัฒนาระหว่างด้านต่าง ๆ ได้ และเพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลา และบริบทของสังคมไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงกำหนดแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ให้ความสำคัญสูงสุดกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขอย่างแท้จริง (กองวิจัยทางการศึกษา. 2543 : 1)

การเรียนรู้ด้วยตนเอง

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 7 นั้น ได้ระบุถึงความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา โดยให้กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและ
ของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้
ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

“การเรียนรู้ด้วยตนเอง” , “การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง” หรือ “การเรียนรู้โดยการนำ
ตนเอง” เป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน ซึ่งแปลมาจากภาษาอังกฤษคำว่า “Self-directed
Learning” นั้นเอง และยังมีบางคำที่มีความหมายอย่างเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน คือ Self-
education , Independent study or independent learning , Self-teaching , Individual
learning , Autonomous learning , Self-initiated learning , The inquiry method , Self-
Planned Learning , Self-study , Discovery Learning , Independent self-education , Self-
directed inquiry , Andragogical learning (สมคิด อิศระวัฒน์. 2538) แต่ในเอกสารต่อไปนี้จะ
ใช้คำว่า “การเรียนรู้ด้วยตนเอง” (Self-directed Learning)

ความหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง

โนลส์ (Knowles. 1975 : 18) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็น
กระบวนการเรียนรู้ที่บุคคลคิดริเริ่มวินิจฉัยความต้องการทางการเรียนรู้ของตนเอง กำหนด
เป้าหมายการเรียนรู้ วางแผนการเรียนโดยเลือกและออกแบบยุทธวิธีการเรียนที่จะทำให้บรรลุ
เป้าหมาย กำหนดสื่อการเรียน แหล่งความรู้ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และประเมินผลการเรียนรู้
โดยจะดำเนินการทั้งหมดหรือร่วมมือกับผู้อื่นตามความต้องการของตนเอง

สเคเกอร์ (Skager. 1978 : 25) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการ
พัฒนาการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียน ความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติ และ
การประเมินผลของกิจกรรมการเรียนทั้งในลักษณะที่เป็นเฉพาะบุคคล และในฐานะที่เป็นสมาชิก
ของกลุ่มการเรียนที่ร่วมมือกัน

เดวิด เบาวด์ (David Boud. 1982 : 27) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง
เป็นวิธีการที่ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้จากความต้องการของตนเอง กำหนด
ทิศทางและรับผิดชอบในการเรียนด้วยตนเองไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ และไม่คำนึงถึง
ระดับอายุของผู้เรียน

บรูคฟิลด์ (Brookfield. 1984 : 74) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง
การแสวงหาความรู้โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนที่ชัดเจน ควบคุมกิจกรรม
การเรียนของตนในด้านเนื้อหาและวิธีการเรียน โดยอาจขอความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น

การกำหนดและใช้หนังสือประกอบการเรียนหรือบทความต่าง ๆ จากบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเลือกวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

บอริช (Borich. 1992 : 286) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นทั้งวิธีเรียน และวิธีสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างกระตือรือร้น เพื่อให้ได้ความรู้โดยผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนในระดับสูง ได้แก่ การให้เหตุผล การคิดแก้ปัญหา และการคิดวิเคราะห์ซึ่งมีความซับซ้อนมากกว่าการได้รู้ ได้เข้าใจและนำไปใช้ ซึ่งเป็นทักษะ การเรียนรู้ในขั้นต่ำที่เกิดได้ในการเรียนโดยทั่วไป

ฮีมสตรา (Hiemstra. 1994 : 5394 – 5395) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนรับผิดชอบในด้านการวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผล ความพยายามในการเรียนรู้ของตนเอง เป็นลักษณะซึ่งทุกคนมีอยู่ระดับหนึ่งในทุกสถานการณ์ การเรียนรู้ไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นโดยผู้เรียนแยกตัวออกจากผู้อื่น ผู้เรียนสามารถถ่ายโอน การเรียนรู้ และทักษะที่ได้จากการศึกษาจากสถานการณ์หนึ่งไปยังสถานการณ์อื่นได้

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2530 : 45) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลสามารถริเริ่มและกำหนด และความต้องการในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถสร้างจุดประสงค์ในการเรียน ระบุทรัพยากรมนุษย์และวัตถุที่จะเป็นประโยชน์ ในการเรียน สามารถเลือกวิธีการเรียนเองและประเมินผลการเรียนได้ด้วยตนเอง โดยบุคคลนั้น อาจได้รับความช่วยเหลือหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม กระบวนการนี้ไม่ได้หมายถึงเรียนโดยลำพัง แต่อาจเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นชั้นเรียน เพราะ ความจริงแล้วการเรียนแบบนี้มักจะเกิดขึ้นได้จากคนหลายคน เช่น จากครู อาจารย์ สถาบัน การศึกษา นั่นคือผู้เรียนยังเป็นตัวของตัวเองในท่ามกลางความช่วยเหลือจากผู้อื่น

ทองจันทร์ หงส์ลดาธมภ์ (2531) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็น กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มแสวงหาองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจะอาศัย ความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม องค์ประกอบดังกล่าวได้แก่ 1.) การหาความจำเป็นของ การเรียนรู้ของตนเอง 2.) การตั้งเป้าหมายของการเรียนรู้ 3.) การแสวงหาแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นวัสดุและเป็นคน 4.) การเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตน และ 5.) การประเมินผลการ เรียนรู้ของตน

สมคิด อิศระวัฒน์ (2538 : 4) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเองโดยอาศัยความช่วยเหลือหรือไม่ก็ได้ ผู้เรียนจะวิเคราะห์ ความต้องการที่จะเรียนรู้ของตนเอง กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แยกแยะ แจกแจง แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและประเมินผลการเรียนรู้นั้น ๆ

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ของ บุคคลเพื่อให้ได้ความรู้ ซึ่งประกอบด้วย ความจำเป็นของการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายของ

การเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย การใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ และการประเมินผล
การเรียนรู้ โดยอาจได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม

ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

โนลส์ (Knowles. 1975 : 15) กล่าวถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองว่ามีความสำคัญต่อ
ผู้เรียนไว้ดังนี้

1. ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าผู้เรียนที่เรียนโดยครูเป็นผู้ถ่ายทอด
ความรู้ให้ เนื่องจากผู้เรียนจะเรียนรู้อย่างตั้งใจมีจุดมุ่งหมาย และมีแรงจูงใจสูง สามารถใช้
ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดี

2. ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาและกระบวนการทาง
ธรรมชาติที่ว่าผู้เรียนจะฟังหาผู้อื่นแล้วพัฒนาไปสู่การฟังหาตนเองให้มีความรับผิดชอบต่อ
ตนเองมากขึ้นเรื่อย ๆ

3. ทำให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับการศึกษา
ระบบใหม่ หลักสูตรใหม่ ห้องเรียนแบบเปิด การศึกษาอย่างอิสระ ศูนย์บริการวิชาการ
มหาวิทยาลัยเปิด

4. ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

บอยเดลล์ (T. Boydell. 1976 อ้างอิงใน David Boud. 1982 : 34) กล่าวว่า การเรียนรู้
ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถปรับวิธีการเรียนรู้ของตนเอง
อย่างยืดหยุ่น ทำให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถปรับพฤติกรรมของตนเองเพื่อแก้ปัญหา
ได้ดีขึ้น และประสบผลสำเร็จในการเรียน

บอริช (Borich. 1992 : 286) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองช่วยให้ ผู้เรียนควบคุม
การเรียนรู้ของตนเอง ทำให้เข้าใจเนื้อหาตำราด้วยตนเอง และช่วยให้ผู้เรียนสรุปความสำคัญ
ของเรื่อง รวมทั้งสามารถแก้ปัญหา รู้จักใช้เหตุผล และมีความคิดวิจารณ์ญาณในการเรียนรู้

เทรฟฟิงเกอร์ (Treffinger. 1995 : 325) สรุปว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียน
สามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น เนื่องจากผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน มีโอกาสทำงานตามระดับความ
สามารถและความก้าวหน้าของตนเอง สามารถเลือกเนื้อหาและกำหนดเป้าหมายทางการเรียน
ตามประสบการณ์และความต้องการของตนเอง

สุทธิรัตน์ รุจิเกียรติกำจร (2541 : 69) กล่าวถึงความสำคัญของการใช้กิจกรรม
การเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ 5 ประการ ได้แก่

1. การเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลและส่งเสริม
การศึกษารายบุคคล

2. การเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

3. การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางหนึ่ง

4. การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเปิดโอกาสให้นำสื่อในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่

5. การเรียนรู้ด้วยตนเองช่วยลดข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในสถาบัน ได้แก่ ปัญหาของขนาดชั้นเรียนที่ใหญ่และจำนวนผู้สอนที่ไม่ได้สัดส่วนกับการฝึกการใช้ภาษาในชั้นเรียน

สมคิด อิศระวัฒน์ (2541 : 38) ได้สรุปความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ดังนี้

1. ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีพในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ
2. ทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลมีความกระหายใคร่รู้
3. ทำให้บุคคลสามารถเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ได้มากที่สุด
4. ทำให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่ต้องมีใครมาบอกและเป็นผู้คิดริเริ่มที่จะเรียนรู้

5. ช่วยให้การศึกษาก่อเกิดความสมดุล

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2542 : 78) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า การให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองต้องพิจารณาเชื่อมโยงกับคุณลักษณะต่าง ๆ ที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนและกระบวนการเรียน ได้แก่

1. สามารถเพิ่มความรับผิดชอบให้กับผู้เรียนแต่ละคนในการตัดสินใจทุกขั้นตอน รวมทั้งสามารถควบคุมตนเองให้มีความมานะบากบั่นต่อการเรียนรู้
2. การนำตนเองได้ถือว่าเป็นคุณลักษณะดีที่สุดในตัวบุคคลทุกคน สามารถนำไปใช้ได้ในทุกสถานการณ์ของการเรียนรู้
3. การนำตนเองได้นั้น ไม่จำเป็นว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นโดยอยู่ห่างไกลจากผู้อื่น สามารถเรียนรู้ในท่ามกลางผู้อื่นได้
4. ผู้เรียนโดยการนำตนเองจะสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ จากความรู้และทักษะในสถานการณ์หนึ่งไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ ได้
5. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรทั้งหลาย เช่น การอ่านด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการเข้ากลุ่มเพื่อทบทวนความรู้ การฝึกปฏิบัติงานกิจกรรมการเขียนเพื่อรายงานผลการเรียน เป็นต้น

6. บทบาทของครู-ผู้สอนที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการได้ เช่น การสนทนากับผู้เรียน การเสนอแนะแหล่งและสื่อการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ การส่งเสริมการคิดอย่างพินิจพิเคราะห์ เป็นต้น

7. สถาบันการศึกษาจำนวนมากพยายามหาทางสนับสนุนวิธีการศึกษาด้วยตนเอง ผ่านการเรียนรู้ระบบเปิด (open learning) ส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล เปิดสอนรายวิชา และการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีใหม่ ๆ

การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการสื่อสาร ข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ สามารถกระทำได้อย่างรวดเร็วและไร้ข้อจำกัด ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุน แนะนำ กระตุ้น และช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ สรุปความรู้และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

แนวคิดและทฤษฎีของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2530 : 9) กล่าวไว้ว่าเป็นแนวคิดสำคัญที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อสู่การเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner) อันเป็นเป้าหมายที่นักการศึกษาในปัจจุบันคาดหวังและปรารถนาให้มีจุดเริ่มต้นมาจากยุโรปตะวันตก

ปี ค.ศ. 1919 เมื่อคณะกรรมการการศึกษาผู้ใหญ่ของกระทรวงพื้นฟูอังกฤษได้เสนอรายงานที่มีอิทธิพลมากเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ว่า การศึกษาผู้ใหญ่เป็นความจำเป็นถาวรที่ควรจัดทั่วไปและตลอดชีวิต และเมื่อแนวคิดนี้ได้แพร่ขยายไปที่อเมริกาและแคนาดา จึงเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับจากนักการศึกษาผู้ใหญ่และมีการวิจัยกันมากเรื่อยมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง จนปัจจุบันซึ่งมีเหตุผลของการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมาสนับสนุนแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตดังนี้

1. วิชาการและความรู้ต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นคำจำกัดความของการศึกษาจะต้องไม่เพียงแค่การถ่ายทอดหรือส่งผ่านความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียนเท่านั้น จุดประสงค์หลักของการศึกษาต้องเป็นการพัฒนาทักษะของการแสวงหาความรู้ ผู้ที่มีการศึกษาจะต้องมีใช้ผู้ที่มีแต่ความรู้พื้นฐานทางวิชาการหรือวิชาชีพเท่านั้น แต่ต้องมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างชำนาญชาญไปตลอดชีวิต

2. การศึกษาไม่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น เพราะการเรียนรู้ในชีวิตของคนจะต้องเรียนจากสิ่งที่บุคคลกระทำ ประสบการณ์ทุก

ประสบการณ์คือประสบการณ์การเรียนรู้ ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของคนคือแหล่งความรู้ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นจากโรงภาพยนตร์ โรงเรียน ร้านค้า หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อน พ่อ แม่ น้อง .... เพราะการเรียนรู้ หมายถึง การรู้จักใช้ประโยชน์ของทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นในหรือนอกสถาบันการศึกษาเป็นไปเพื่อการพัฒนาการทั้งด้านร่างกายและจิตใจของแต่ละบุคคล

3. การศึกษาจะต้องไม่จำกัดอยู่เฉพาะในวัยเด็กเท่านั้น การศึกษาคือการเรียนรู้ตลอดชีวิต สิ่งที่ยั่งยืนตอนเด็ก ๆ ควรจะเป็นทักษะของการแสวงหาความรู้ การใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดและคุณค่าที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตที่มีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

4. การเรียนรู้ในแบบที่ผู้เรียนมีอิสระภาพและชี้นำตัวเอง สอดคล้องกับกระบวนการจิตวิทยาธรรมชาติของมนุษย์คือ มนุษย์มีความต้องการในส่วนลึกที่จะเป็นอิสระชี้นำตัวเอง และสิ่งหนึ่งที่เป็นธรรมชาติของการบรรลุวุฒิภาวะของบุคคลคือ ความสามารถในการรับผิดชอบชีวิตของตนเองและการชี้นำตัวเองได้มากขึ้น

5. การที่ผู้เรียนมีส่วนในการเลือกเรียนสิ่งที่ต้องการเรียน และมีส่วนในการกำหนดวิธีเรียนเอง ย่อมจะต้องเรียนได้ดีและเรียนรู้ได้มากกว่าผู้ที่ต้องเรียนในแบบที่ถูกกำหนดให้เรียนคือ ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์มาใช้ในการเรียนรู้และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มากกว่า

6. การเรียนการสอนแบบเน้นให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นตัวของตัวเอง รู้จักตัดสินใจและมีความรับผิดชอบในตัวเองอันเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษา

การเรียนรู้ด้วยตนเองนอกจากจะมาจากแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตแล้ว โนลส์ (Knowles, 1975 : 12) ได้สรุปพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ซึ่งเอื้ออำนวยต่อ นักการศึกษาในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ไว้ประการหนึ่งที่สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือ การนำตนเองซึ่งเป็นความรู้สึกส่วนลึกของผู้ใหญ่ที่มีความต้องการและรู้สึกถึงความสามารถในการนำตนเอง

โนลส์ (Knowles) ได้สรุปว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Andragogy) ตั้งอยู่บนข้อสมมติฐานการเรียนรู้ 4 ประการ คือ

1. มโนภาพต่อตนเอง (Self-Concept) เมื่อบุคคลเจริญเติบโต มีวุฒิภาวะมากขึ้น ความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเองก็มีมากขึ้นตามลำดับ และถ้าหากบุคคลรู้สึกว่าคุณภาพตัวเองได้เจริญวัยและมีวุฒิภาวะถึงขั้นที่จะควบคุมและนำตนเองได้ บุคคลจะเกิดความต้องการทางด้านจิตใจ เพื่อที่จะได้ควบคุมและนำตนเอง นั่นคือผู้ใหญ่จะมองตนเองว่าสามารถควบคุมและนำตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งคนอื่น

2. ประสบการณ์ (Experience) บุคคลเมื่อมีอายุและวุฒิภาวะมากขึ้นก็ยิ่งทำให้มีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่แต่ละคนได้รับจะเสมือนแหล่งทรัพยากรอันมหาศาลของการเรียนรู้ และในขณะเดียวกันประสบการณ์เหล่านั้นก็จะสามารถรองรับการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวาง

3. ความพร้อม (Readiness) ผู้ใหญ่พร้อมที่จะเรียนเมื่อเห็นว่าสิ่งที่เรียนไปนั้นมีความหมายและมีความจำเป็นต่อบทบาทและสถานภาพทางสังคม ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีหน้าที่การทำงานในสังคม ฉะนั้นผู้ใหญ่จึงพร้อมที่จะเรียนเสมอ หากสิ่งที่เรียนไปนั้นเป็นประโยชน์ต่อตนเอง นั่นคือเรียนไปเพื่อเป็นส่วนประกอบสถานภาพทางสังคม เพื่อให้ตนเป็นที่ยอมรับของสังคม

4. แนวโน้มต่อการเรียนรู้ (Orientation to Learning) ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีบทบาทและสถานภาพทางสังคม การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงเป็นการเรียนเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ผู้ใหญ่จะเรียนก็ต่อเมื่อความรู้ที่ได้รับจากการเรียนนั้นจะต้องนำไปใช้ได้โดยทันทีในปัจจุบัน เนื้อหาในการเรียนจะต้องเป็นเรื่องใกล้ตัว เรียนแล้วเกิดประโยชน์ต่อตนเองในทันที

จึงสรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่มีส่วนช่วยให้เข้าใจถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้ผู้เรียนจำเป็นต้องมีคุณลักษณะบางประการที่เอื้อต่อวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ลักษณะของผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง

โนลส์ (Knowles, 1975 : 61) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนรู้ด้วยตนเองไว้ 9 ประการสรุปได้ดังนี้

1. มีความเข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคลในด้านความคิด และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ ได้แก่ ได้รับความแตกต่างระหว่างการเรียนโดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. มีแนวคิดเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ขึ้นกับผู้อื่น และเป็นผู้ที่สามารถนำตนเองได้
3. มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน เพื่อที่จะให้บุคคลเหล่านั้นเป็นผู้สะท้อนให้ทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนของตนเอง รวมทั้งการช่วยเหลือผู้อื่นตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านั้น
4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้อย่างแท้จริงโดยร่วมมือกับผู้อื่น
5. มีความสามารถในการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้จากความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง โดยเป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถประเมินผลสำเร็จได้

6. มีความสามารถในการเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้สอนเพื่อขอความช่วยเหลือหรือปรึกษา
7. มีความสามารถในการแสวงหาบุคคลและแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
8. มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ มีความคิดริเริ่ม และมีทักษะในการวางแผนอย่างดี
9. มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลจากข้อมูลที่ค้นพบไปใช้ได้ อย่างเหมาะสม

เดียร์เดน (Boud. 1982 : 22 ; citing Dearden. 1975) กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองว่าต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยอาจสังเกตได้จากลักษณะ ต่อไปนี้

1. ช่างสงสัย และชอบถาม มีความรู้สึกว่าคุณมีสิทธิที่จะถาม
2. จะไม่รับข้อตกลง หรือข้อเสนอที่ผู้อื่นหยิบยื่นให้โดยไม่ได้วิเคราะห์พิจารณา
3. สามารถบอกสิ่งที่ตนสนใจได้
4. สามารถตั้งเป้าหมาย หลักการ และวางแผนงานของตนเองจากความมุ่งหมายและความต้องการของตนเองอย่างเสรีโดยปราศจากการบังคับจากผู้อื่น
5. เลือกวิธีต่าง ๆ ในการแสดงออกทางความคิดหรือจุดหมายของตนอย่างอิสระ
6. สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ตนสนใจได้
7. ควบคุมดูแลการกระทำและเจตคติของตนเอง

กุกลิเอลมิโน (Guglielmino. 1977 : 34) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้เทคนิคเดลฟาย มีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 14 คนเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง แล้วนำไปวิเคราะห์ได้องค์ประกอบของลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning Readiness) หรือ SDLR 8 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (Openness to Learning Opportunities) ได้แก่ ความสนใจในการเรียนรู้ ต้องการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้นเพื่อจะได้เป็นคนที่มีคุณภาพ พอใจในความคิดริเริ่มของตน รักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอเมื่อมีโอกาส และรู้สึกว่า การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ตนเองต้องแสวงหา ยินดีที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ยอมรับข้อผิดพลาดของตนเอง
2. การมีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (Self Concept as an Effective Learner) ได้แก่ ความมั่นใจในการเรียนรู้ของตนเอง เชื่อว่าตนเองสามารถจัดระบบเวลาในการเรียนได้อย่างเหมาะสม มีวินัยในการเรียนรู้ รู้ว่าตนเองต้องการเรียนอะไร และ

รู้ว่าตนเองจะแสวงหาความรู้ได้อย่างไร มีทัศนคติต่อตนเองว่าเป็นผู้ที่กระตือรือร้นและอยากรู้
อยากเห็น

3. ความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ (Initiative and Independence in Learning) ได้แก่ ความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้จากการซักถาม ต้องการที่จะทำอะไรด้วยตนเอง ชอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และเชื่อมั่นว่าจะทำงานนั้นได้ดี ฟังพอใจในการอ่านและทำความเข้าใจด้วยตนเอง รู้แหล่งที่จะใช้ในการศึกษาหาความรู้ สามารถวางแผนการทำงานได้ และนำความสามารถที่มีมาคิดริเริ่มสร้างงานใหม่ ๆ ได้ มักเป็นผู้นำกลุ่มในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

4. ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง (Acceptance of Responsibility for One's Own Learning) ได้แก่ การเป็นผู้ที่เห็นว่าตนเองมีระดับสติปัญญาหรือความเฉลียวฉลาดอยู่ในระดับปานกลางหรือสูงกว่า เต็มใจเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจถึงแม้จะยาก เชื่อว่าความรู้ต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้ต้องศึกษาค้นคว้า ชอบที่จะมีบทบาทในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเอง มีความรับผิดชอบเพื่อให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถที่จะตัดสินใจเรื่องการเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนของตนเองได้

5. ความรักในการเรียนรู้ (Love of Learning) ได้แก่ การชื่นชมบุคคลที่ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ ตั้งใจจริงที่จะศึกษาหาความรู้ รักและใฝ่ใจในการเรียนรู้อยู่เสมอ และสนุกกับการเสาะแสวงหาความรู้

6. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ได้แก่ การเป็นผู้ที่กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ท้าทาย สามารถคิดหาวิธีที่หลากหลายในการแก้ปัญหาในสิ่งที่ซับซ้อนและยุ่งยาก มีความอดทนและพยายามที่จะแก้ปัญหาที่ยุ่งยาก

7. การมองอนาคตในแง่ดี (Positive Orientation to the Future) ได้แก่ การมองตนเองว่าเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดชีวิต มีความสุขในการคิดถึงอนาคต และมองว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายไม่ใช่อุปสรรคจะให้หยุดทำ

8. ความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และทักษะการแก้ปัญหา (Ability to use Basic Study Skills and Problem-Solving Skills) ได้แก่ การเป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องและทักษะการสังเกต การตั้งปัญหา การตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการสรุปผลข้อมูล มาใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ จัดทำโครงการและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

สเคเกอร์ (Skager, 1978 : 116 – 117) ได้อธิบายคุณลักษณะของผู้เรียนด้วยตนเองไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. ผู้เรียนเป็นผู้ยอมรับตนเอง (self-acceptance) หมายถึง มีเจตคติในเชิงบวกต่อตนเอง
  2. ผู้เรียนมีการวางแผน (planfulness) กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือ
    - 2.1 ผู้เรียนรู้ถึงความต้องการในการเรียนของตนเอง
    - 2.2 ผู้เรียนวางจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกับตนเอง สอดคล้องกับความต้องการที่วางไว้
  3. ผู้เรียนมีแรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจในการเรียนอยู่ในตนเอง จะสามารถเรียนรู้โดยปราศจากสิ่งควบคุมภายนอก เช่น รางวัล การถูกตำหนิ ถูกลงโทษ เรียนเพื่อต้องการวุฒิบัตรหรือตำแหน่ง
  4. ผู้เรียนมีการประเมินผลตนเอง (internalized evaluation) ผู้เรียนที่จะประเมินตนเองได้ว่าจะเรียนได้ดีแค่ไหน โดยอาจขอให้ผู้อื่นประเมินการเรียนรู้ของตนก็ได้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องยอมรับการประเมินผลภายนอกว่าถูกต้องก็ต่อเมื่อผู้ประเมินมีความคิดอย่างอิสระ และการประเมินสอดคล้องกับสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นจริงอยู่ในขณะนั้น
  5. การเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (openness to experience) ผู้เรียนที่นำประสบการณ์เข้ามาใช้ในกิจกรรมชนิดใหม่ ๆ อาจจะสะท้อนการเรียนรู้หรือการจัดวางเป้าหมายโดยอาจไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นเหตุผลในการที่จะเข้าไปทำกิจกรรมใหม่ ๆ ความไม่ใคร่รู้ ความอดทนต่อความคลุมเครือ การชอบสิ่งที่ย่างยากซับซ้อนและการเรียนอย่างสนุก จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมใหม่ ๆ และทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ อีกด้วย
  6. ความยืดหยุ่น (flexibility) การยืดหยุ่นในการเรียนรู้อาจชี้ให้เห็นถึงความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงเป้าหมายหรือวิธีการเรียน และใช้ระบบการเข้าถึงปัญหาโดยใช้ทักษะการสำรวจ การลองผิดลองถูก ซึ่งไม่ได้แสดงถึงการขาดความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ความล้มเหลวจะได้รับการนำมาปรับปรุงแก้ไขมากกว่าที่จะยอมแพ้ยกเลิก
  7. การเป็นตัวของตัวเอง (autonomy) ผู้เรียนที่ดูแลตนเองได้ เลือกที่จะผูกพันกับรูปแบบการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่ง บุคคลเหล่านั้นจะสามารถตั้งปัญหา ระยะเวลาและสถานที่ว่าลักษณะการเรียนรู้แบบใดที่มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับได้
- สมคิด อิศระวัฒน์ (2532 : 76) เชื่อว่าเมื่อบุคคลมีพฤติกรรม “เรียนรู้ด้วยตนเอง” แล้วจะนำไปสู่การเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ตลอดชีวิต (lifelong learner) การเรียนรู้ด้วยตนเองควรมีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ :
1. สมัครใจเรียนด้วยตนเอง (voluntarily to learn) มิได้เกิดจากการบังคับ แต่มีเจตนาที่จะเรียนด้วยความอยากรู้

2. ตนเองเป็นแหล่งข้อมูลของตัวเอง (self-resourceful) ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ตัวเองเรียนคืออะไร รู้ว่าทักษะและข้อมูลที่ต้องการหรือจำเป็นต้องใช้มีอะไรบ้าง สามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการและวิธีการประเมินผลการเรียน ผู้เรียนต้องเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ด้วยตนเอง (manager of change) ผู้เรียนต้องมีความตระหนักในความสามารถ สามารถตัดสินใจได้ มีการรับผิดชอบต่อหน้าที่และบทบาทในการเป็นผู้เรียนที่ดี

3. ผู้เรียนต้องรู้ “วิธีการที่จะเรียน” (know how to learn) นั่นคือ ผู้เรียนควรทราบขั้นตอนการเรียนรู้ของตนเอง รู้ว่าจะไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร

รุ่ง แก้วแดง (2541 : 113) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. มีความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยหรือประเมินความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง โดยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือไม่ก็ได้

2. สามารถเลือกแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้

3. รู้จักพัฒนาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองโดยการค้นหาคำตอบและให้เหตุผล

4. รู้จักถามเหตุผลของการมีกฎระเบียบ กระบวนการ หลักการ และข้อสมมติฐานที่ยอมรับได้โดยปริยาย

5. สามารถปฏิเสธหรือเห็นด้วย หรือปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้อื่นต้องการ โดยตัดสินใจด้วยตนเอง

6. สามารถตระหนักในทางเลือกด้านยุทธศาสตร์การศึกษา และการแปลความหมาย รวมทั้งเลือกทางเลือกที่สอดคล้องกับแนวความคิดและวัตถุประสงค์ของตนเองอย่างมีเหตุผล

7. สามารถทบทวนกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นพัฒนาการทางความรู้และสังคม ซึ่งสามารถปรับยุทธศาสตร์ของตนเองเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการเรียนรู้

8. สามารถมองเป้าหมาย นโยบาย และแผนอย่างอิสระโดยปราศจากแรงกดดันจากผู้อื่น

9. สามารถพัฒนาความเข้าใจในความเป็นไปต่าง ๆ จนสามารถอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจได้

10. สามารถสร้างกรอบแนวคิดได้ชัดเจนอย่างอิสระและพร้อมที่จะเปลี่ยนแนวคิดเมื่อมีเหตุผล

11. สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยความกระตือรือร้นอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่พึ่งพาการเสริมแรงหรือรางวัลจากผู้อื่น

12. สามารถระบุค่านิยมส่วนตัวและความสนใจของตัวเองได้

13. สามารถยอมรับแนวความคิดอื่นที่ถูกต้องและเผชิญกับการต่อต้าน อุปสรรค รวมทั้งวิจารณ์เป้าหมายของตนเองโดยปราศจากโทสะ

14. สามารถประเมินข้อบกพร่องและข้อจำกัดของตนเองในฐานะผู้เรียนได้

กองวิจัยทางการศึกษา (2543 : 56) ได้กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้การเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย

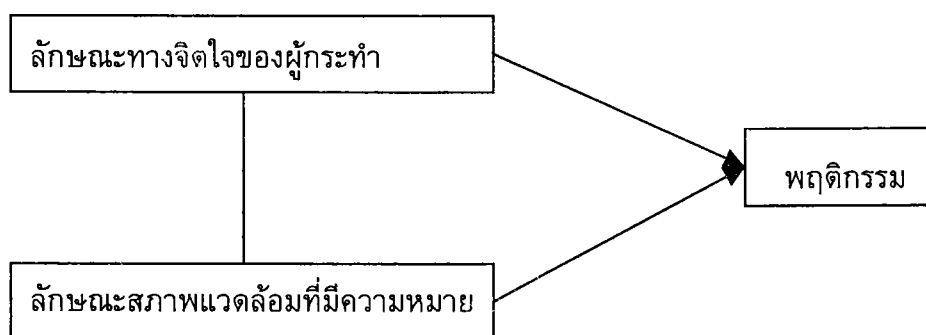
1. รู้แหล่งข้อมูล และวิธีการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย
2. สามารถรวบรวมข้อมูล
3. สามารถสรุปความ แปลความข้อมูล
4. สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดวิธีแก้ปัญหาได้
5. สามารถจัดลำดับความสำคัญของเรื่องได้
6. สามารถกำหนดขั้นตอนในการแก้ปัญหาในรูปของยุทธวิธี
7. สามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ
8. สามารถประยุกต์ใช้และพัฒนาความรู้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ลักษณะของผู้เรียนรู้ด้วยตนเองนั้นคือผู้เรียนที่รู้ว่าตนมีความต้องการจะเรียนอะไร จะใช้วิธีการเรียนแบบใด รู้แหล่งข้อมูลและวิธีการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนได้

รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม

รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (An Interactionism model of behavior) เป็นรูปแบบการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมจาก 2 สาเหตุใหญ่ ๆ คือ สาเหตุภายในตัวมนุษย์เอง โดยใช้รูปแบบจิตลักษณะ (Traits Model) เป็นการศึกษาลักษณะที่อยู่ภายในตัวบุคคล ได้แก่ การศึกษาบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งประกอบขึ้นด้วยลักษณะทางจิตย่อย ๆ หลายลักษณะที่คงสภาพอยู่ภายในตัวบุคคล และรูปแบบสถานการณ์นิยม (Situationism Model) ที่มีหลักการว่าพฤติกรรมย่อมเป็นไปตามสถานการณ์หนึ่ง ๆ มากกว่าจะเกิดจากลักษณะภายในตัวบุคคล เพราะสถานการณ์ภายนอกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ สามารถแก้ไข ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ได้ โดยสถานการณ์แวดล้อมภายนอก เงื่อนไขทางสังคม และสิ่งเร้าต่าง ๆ จะมีอิทธิพลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะต่าง ๆ กัน รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเน้นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสถานการณ์ที่เขาประสบอยู่ ซึ่งเป็นแหล่ง

ริเริ่มและกำหนดพฤติกรรมของบุคคล หลักสำคัญของรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมคือ มีการกำหนดตัวแปรที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมไว้ 3 ประเภทได้แก่ 1) ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ 2) ลักษณะของสถานการณ์ที่มีความหมายก่อให้เกิดการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้น และ 3) สาเหตุร่วมระหว่างลักษณะทางจิตใจกับลักษณะของสถานการณ์ โดยการตีความหมายหรือการมองเห็นความสำคัญของสถานการณ์นั้น ๆ ของบุคคลผู้กระทำ ซึ่งสรุปได้ว่ารูปแบบการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมแบบปฏิสัมพันธ์นิยม มุ่งศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคล จากแนวคิดดังกล่าวสามารถเขียนเป็นภาพได้ดังนี้ (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และ คนอื่น ๆ . 2539 : 8. ; อ้างอิงจาก Magnusson and Endler. 1977 : 4)

ภาพประกอบ 1 รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมจากแนวคิดของ Magnusson and Endler

ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ในวงการศึกษามีการศึกษาเพื่อหาคำตอบว่า จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้สูงสุดอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด ซึ่งมีผลงานการศึกษาที่เขียนเป็นรายงานการวิจัย บทความ ตำรา มากมายจากการสำรวจของ Margaret C. Wang, Geneva D. Haertel และ Herbert J. Walberg ที่ได้รวบรวมไว้ มีผลงานวิจัย 91 เรื่อง การสำรวจทางการศึกษา 61 เรื่อง และตำรา 179 เล่ม จากผลการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวสรุปแล้วพบว่า อิทธิพลโดยตรงมีผลกระทบต่อการเรียนรู้มากกว่าอิทธิพลทางอ้อม ซึ่งอิทธิพลโดยตรงได้แก่จำนวนเวลาที่ครูใช้ในการสอนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ส่วนอิทธิพลทางอ้อม คือ นโยบายของโรงเรียนหรือของรัฐ และลักษณะขององค์การ เช่น ลักษณะการเรียนเป็นต้น (เทื่อน ทองแก้ว, 2540 : 77) นอกจากนี้ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2540 : 42) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการผสมผสานและต่อเนื่องที่เกิดขึ้นภายในตัวเอกัตบุคคล ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนประสบกับจุดมุ่งหมายเฉพาะ ตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเขาและ

จัดการกับกระบวนการดำรงชีวิต ในทางมโนทัศน์กระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavior) ที่พึงประสงค์

พฤติกรรมของมนุษย์นั้น ตามแนวคิดปฏิสัมพันธ์นิยมได้อธิบายถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมมาจากลักษณะจิตใจของผู้กระทำและสภาพแวดล้อมที่มีความหมาย ซึ่งดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 : 9) กล่าวถึงการที่บุคคลจะเป็นคนดีและคนเก่งขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานทางพฤติกรรม 3 ประการคือ 1) สติปัญญา ความเฉลียวฉลาด 2) สุขภาพจิต 3) ประสบการณ์ทางสังคม และขึ้นอยู่กับจิตลักษณะ 5 ประการ คือ 1) ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน 3) ความเชื่ออำนาจในตน 4) คุณธรรม ค่านิยม และทัศนคติ และ 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ถ้าต้องการที่จะเข้าใจ อธิบาย ทำนายและพัฒนาพฤติกรรมชนิดใดจะต้องใช้จิตลักษณะบางด้านหรือทั้ง 5 ด้านนี้ประกอบกัน จึงจะได้ผลดีที่สุด นอกจากนี้ ฉันทนา ภาคบงกช และ คนอื่น (2539 : 9) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542 : 5) และ กองวิจัยทางการศึกษา (2543 : 55) ได้กล่าวไว้ในลักษณะเดียวกันว่า วินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติตามกฎระเบียบ

ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญได้แก่ 1) ความเชื่ออำนาจในตน 2) ลักษณะมุ่งอนาคต และ 3) ความมีวินัยในตนเอง และลักษณะสภาพแวดล้อมที่มีความหมาย ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครู มาอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน

ความเชื่ออำนาจในตน (Belief in Internal Locus of Control)

ความหมายความเชื่ออำนาจในตน

รอตเตอร์ (Rotter. 1982 : 171 – 172) ได้ให้ความหมายและอธิบายลักษณะความเชื่ออำนาจในตนว่า ผลตอบแทนที่ได้จากพฤติกรรมหนึ่งของบุคคลย่อมก่อให้เกิดความคาดหวัง (Expectancy) ว่าจะต้องได้รับผลตอบแทนเช่นเดียวกันในพฤติกรรมใหม่ ความคาดหวังเหล่านี้ก่อตัวขึ้นจากพฤติกรรมหรือเหตุการณ์เฉพาะอันใดอันหนึ่ง แล้วจึงค่อยขยายไปครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่น ๆ จนกลายเป็นบุคลิกภาพสำคัญในตัวบุคคลนั้น ซึ่งก่อให้เกิดความเชื่ออำนาจในตน นอกจากนี้ผลตอบแทนในแต่ละครั้งยังอาจทำให้ความคาดหวังครั้งต่อไปสูงขึ้นหรือต่ำลงด้วย รอตเตอร์นอกจากจะสรุปความเชื่ออำนาจในตนในเชิงความเชื่อแล้ว ยังสรุปในรูปเชิงการรับรู้ผลตอบแทนของการกระทำของบุคคล คือ บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน เป็นบุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้ว่าการกระทำหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เป็นผลจากการกระทำหรือความสามารถของตนเอง

โซโลมอนและโอเบอร์ลันเดอร์ (Solomon and Oberlander. 1974 : 119 – 123)

ได้ให้ความหมายของความเชื่ออำนาจในตนว่าเป็นความเชื่อ และการรับรู้ผล ตลอดจน

ความต้องการควบคุมผลที่จะเกิด โดยพิจารณาว่าผลดังกล่าวนั้นเกิดจากทักษะ ความสามารถ และความพยายามของตนเองหรือเพราะอำนาจ โชคลาง โอกาส หรือการกระทำของคนอื่น ถ้าเป็นเพราะทักษะหรือความพยายามของตนเองก็จะเรียกว่า ความเชื่ออำนาจในตน แต่ถ้าเชื่อว่าเกิดจากโชคลางหรือบุคคลอื่นจะเรียกว่า ความเชื่ออำนาจภายนอกตน อย่างไรก็ตาม การควบคุมผลที่ได้ อาจปะปนกันอยู่ในหลายสถานการณ์ กล่าวคือ ถ้าบุคคลใดเห็นว่าผลที่ได้รับนั้นมีได้เกิดจากการกระทำของตน หรือมองไม่เห็นความสอดคล้องกันระหว่างผลตอบแทนกับความพยายามของตนแล้วบุคคลนั้นจะรับรู้ว่ามีสถานการณ์ดังกล่าวเกิดจากอำนาจภายนอกตน แต่ถ้าบุคคลใดเชื่อว่าการกระทำของตนเป็นสิ่งที่ทำให้ตนได้รับหรือไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่ต้องการ บุคคลนั้นจะรับรู้ว่ามีสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดจากอำนาจในตน

สตรีกแลนด์ (Strickland. 1977 : 221) ให้ความหมายว่า คนที่มีความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง คนที่มีความเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ตนได้รับเกิดจากการกระทำของตนไม่ว่าจะเป็นในด้านดีหรือด้านร้ายก็ตาม

คราวน์ (Crown. 1979 : 184) กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจในตนคือ ความเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลจะตัดสินใจได้รับรางวัลหรือการลงโทษของบุคคลนั้น

เลฟคอร์ท (Lefcourt. 1990 : 413 – 414) กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจในตน เป็นความเชื่อทั่วไปในเรื่องคุณสมบัติส่วนตัวหรือการกระทำกับผลของการกระทำที่เกิดขึ้น ซึ่งจะอธิบายบุคคลตามความเชื่อที่ยึดถือเป็นแบบ “ภายใน” (Internal) โดยดูจากเหตุผลและการควบคุมการกระทำของบุคคล และจะเป็นบุคคลที่คิดว่าผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำของตน ดังนั้น บุคคลที่มีลักษณะเช่นนี้จะพยายามให้ได้มาซึ่งผลของการกระทำนั้น

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การยอมรับหรือการรับรู้ถึงความประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวที่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของตนเอง

พฤติกรรมของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน

ความเชื่ออำนาจในตน เป็นภาวะจิตพื้นฐานที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้มีการศึกษารวบรวมลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน ดังนี้

รอตเตอร์ (Rotter. 1982 : 208 – 210) ได้สรุปพฤติกรรมที่สำคัญของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นต่อความเป็นไปของสิ่งแวดล้อมอันจะเป็นประโยชน์ในอนาคต
2. พยายามปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน
3. เห็นคุณค่าของทักษะ หรือผลสัมฤทธิ์ (Achievement) จากความพยายามอยู่สม่ำเสมอ
4. ยากที่จะชักชวนให้เชื่อตามโดยไม่สมเหตุผล

แมคกี และเครนดอลล์ (Mc Ghee and Crandall. 1968 : 92 – 93) ได้สรุป ลักษณะและพฤติกรรมของผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนไว้ดังนี้ เด็กที่มีความเชื่อว่าการที่ตนจะ ประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของตนโดยมี แรงจูงใจที่จะพยายามเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตนตั้งไว้ และมีความตั้งใจจริงที่จะทำงาน เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต้องใช้ปัญญาของตนเอง ในทางตรงกันข้ามเด็กที่มีความเชื่ออำนาจ ภายนอกตนจะรู้สึกว่าการที่จะได้รับรางวัล หรือการลงโทษนั้นเกิดขึ้นไม่แน่นอน ซึ่งขึ้นอยู่กับ บุคคลอื่นหรือเหตุการณ์รอบข้าง

มัวร์สันด์ (Moursund. 1976 : 340 – 341) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่ประสบผลสำเร็จใน การเรียนมักเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตน โดยอ้างเหตุผล 3 ประการ ดังนี้

1. เด็กที่มีความเชื่ออำนาจในตน จะใช้ความพยายามอย่างหนัก เพราะเด็กเชื่อว่า สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะความพยายามของตน แต่ในทางตรงกันข้ามผู้ที่มีความเชื่ออำนาจ ภายนอกตน เชื่อว่าคะแนนที่ตนได้รับนั้นเป็นเพราะโชค ความบังเอิญ เจตคติที่แตกต่างกัน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นแตกต่างกัน

2. ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตน จะใช้ทักษะและความสามารถของตน พิจารณาดูงาน เพื่อจะได้สังเกตเห็นวิธีจะทำให้สำเร็จ แต่ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน จะมีความพยายาม ทำงานให้สำเร็จน้อย เพราะไม่แน่ใจว่าตนพยายามทำงานแล้วจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ทำให้ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนจะแก้ปัญหาได้เร็วกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

3. รางวัลจากภายนอก เช่น คำชมเชย คะแนน เป็นรางวัลที่ทำให้เด็กมีความ สามารถในการนำตนเอง (Self – Direction) และมีแรงจูงใจภายใน (Self – Motivation) การได้รับรางวัลเมื่อตนทำงานสำเร็จเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และ สังคมภายนอก เพราะถือเป็นรางวัลจากการกระทำของตนเอง (Self – Reward) ผู้ที่มีความ เชื่ออำนาจในตนจะมีสูงกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

สตรีกแลนด์ (Strickland. 1977 : 23) ได้สรุปลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีความ เชื่ออำนาจในตน ไว้ดังนี้

1. การต่อต้านและการคล้อยตามต่ออิทธิพลทางสังคม (Resistance and Conformity of Social Influence) ลักษณะความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์กับการคล้อยตามผู้อื่น เพราะพฤติกรรมให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิด โดยผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนจะมีการตัดสินใจ มั่นคงและเด็ดเดี่ยว ถึงแม้ว่าจะอยู่ภายใต้ความกดดันทางสังคม แต่บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจ ภายนอกตน มักจะยอมแพ้แรงกดดันภายนอกโดยเฉพาะผู้ที่มีอำนาจเหนือตน ซึ่งตรงข้ามกับ ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตน นอกจากนี้ยังมีความต้องการที่จะรักษาอำนาจของตนไว้และปฏิเสธ อิทธิพลต่าง ๆ จากที่อื่น

2. การค้นหาข้อมูลและการทำงาน (Information Seeking and Task Performance) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอก จะตอบสนองต่อความต้องการของผู้อื่นมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน และมีความรู้สึกไวต่ออิทธิพลของสังคมทุกชนิดและมีการทำงานตามความต้องการของสังคม แต่บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมุ่งอยู่ที่การทำงาน โดยไม่ต้องคำนึงถึงอิทธิพลของสังคม การทำงานเป็นระบบระเบียบใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน ก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไรแต่ละครั้งจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและจะแสดงความชื่นชมต่อความสำเร็จในการทำงานที่ยาก และจะแสดงความไม่พอใจถ้าประสบความสำเร็จล้มเหลวในงานที่ง่าย ๆ มีความตั้งใจในการศึกษาหาความรู้ สามารถค้นหาสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี จะเรียนรู้ข้อมูลที่ได้จากการทำงานมากกว่าจะเรียนรู้จากบุคคลอื่นหรืออิทธิพลทางสังคมเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ดังนั้นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนมักจะสนใจต่อการทำงานมากกว่าที่จะสนใจสิ่งแวดล้อม

3. พฤติกรรมความสำเร็จและความสามารถ (Achievement and Competence Behavior) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน จะมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมความสำเร็จ นอกจากนี้จะเป็นบุคคลที่มีความสนใจต่อการเรียนแล้วยังได้คะแนนดีอีกด้วย ซึ่งเป็นรางวัลที่จะกระตุ้นให้ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนประสบความสำเร็จในการศึกษา เพราะมีความเชื่อในความสามารถของตนมากกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนที่ต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น

4. พฤติกรรมระหว่างบุคคล (Interpersonal Behavior) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตนมักเป็นผู้ที่มีอารมณ์ดี ไม่โกรธง่าย เป็นบุคคลที่น่าสนใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น เข้ากับบุคคลอื่นได้ดีแม้จะไม่ค่อยคุ้นเคยกันมาก่อน ซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนที่จะรู้สึกลำบากใจเมื่อต้องการมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อน

จึงสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตนจะสามารถประสบความสำเร็จตามที่ตนปรารถนา หรืออาจกล่าวได้ว่านักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงก็จะมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงเช่นกัน

ลักษณะมุ่งอนาคต

ความหมายลักษณะมุ่งอนาคต

มิสเชล (Mischel, 1974 : 287) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นความสำคัญของผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีความต้องการได้รับผลในอนาคตที่ดีกว่าหรือมากกว่าผลที่จะได้รับในปัจจุบัน จึงดำเนินการวางแผนเพื่อปฏิบัติ ต่อจากนั้นจะควบคุมตนเองให้ปฏิบัติเป็นขั้นเป็นตอนตามแผนที่วางไว้ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคต ซึ่งการดำเนินการปฏิบัติตามแผนนี้เป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่าจะบรรลุผล

หรือจะต้องทำเป็นจำนวนหลายครั้ง ซึ่งเป็นการควบคุมตนเองให้ละเว้นการกระทำบางอย่าง ในระยะเวลาหนึ่งจนกระทั่งได้ผลตามต้องการ

เซกจินเนอร์ (Seginer. 1991 : 244 – 257) ได้กล่าวถึง ลักษณะมุ่งอนาคตโดยการรวบรวมจากนักจิตวิทยาอื่น ๆ ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเกี่ยวข้องกับทฤษฎีที่ไร้เดียงสาของแต่ละบุคคลสำหรับพยากรณ์ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน ความปรารถนา ความหวังและความกลัว เกี่ยวกับความเป็นไปได้ของเหตุการณ์และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งจินตนาการในอนาคตของแต่ละบุคคล ความต้องการ ค่านิยมของบุคคลที่เกี่ยวกับการจูงใจด้านอารมณ์และคุณสมบัติด้านสติปัญญา

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520 : 35) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ว่า เป็นความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดใจรอได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต แทนการรับรางวัลเล็กน้อยซึ่งจะได้รับในทันที หรือการงดบำบัดความต้องการในปัจจุบันของตนเอง เพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมา หรือการเพียรพยายามในปัจจุบัน เพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ตรงข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบัน และอาจถือว่าเป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลได้

เพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2527 : 15) กล่าวว่า ลักษณะนิสัยมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะนิสัยที่อดใจรอได้ รู้จักหักห้ามใจตนเองเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทาง ความสำเร็จ หรือผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่หรือมีคุณค่ามากกว่า รวมทั้งความสามารถในการทำนายหรือคาดการณ์ล่วงหน้า และมีความสัมพันธ์กับลักษณะนิสัยความรับผิดชอบด้วย

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกโดยคำนึงถึงผลของการกระทำว่าจะส่งผลดีหรือผลเสียแก่ตนเองอย่างไรทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต

ไรท์ (Wright. 1975 : 298) กล่าวถึง ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่า ผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ และไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมาย ซึ่งจะเห็นว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจัดว่าเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงด้วย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 : 39) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดี และเป็นลักษณะหนึ่งซึ่งจะทำให้บุคคลมีความเพียรพยายามต่อสู้อุปสรรคเพื่อความเจริญของตนเองและส่งผลต่อประเทศชาติ ฉะนั้นลักษณะมุ่งอนาคตจึงเป็นลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศด้วย

อุบลรัตน์ เต็งไตรลักษณ์ (2520 : 29 –32) กล่าวว่าลักษณะมุ่งอนาคตเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กในการเตรียมตัวเพื่อชีวิตในอนาคต โรงเรียนจึงเป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญที่จะเริ่มกำหนดจุดประสงค์และวิธีการศึกษาโดยพิจารณาอนาคตมิใช่อดีต

ไพโรจน์ โตเทศ (2531 : 21 – 22) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตปลูกฝังให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคม ตลอดจนเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และให้รู้จักวางแผนล่วงหน้าได้

ลักษณะของผู้ที่มุ่งอนาคต

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทึก (2520 : 100) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มุ่งอนาคตและสามารถควบคุมตนเองไว้ ดังต่อไปนี้

1. สามารถคาดการณ์ไกลเห็นความสำคัญของอนาคตและตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม
2. หาแนวทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายในอนาคต
3. รู้จักการปฏิบัติให้อดได้รอได้อย่างเหมาะสม
4. สามารถให้รางวัลและลงโทษตนเองเมื่อกระทำไม่เหมาะสม

สมดุลย์ ชาญนวงศ์ (2533 : 51) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มุ่งอนาคตและมีการควบคุมตนเองสูง ไว้ดังนี้

1. สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ และสามารถคาดการณ์ถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้
2. สามารถอดได้รอได้ “สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวาน”
3. มีความเชื่อมั่นในผลของการกระทำว่า ทำดีย่อมได้ผลดีตอบแทน
4. เป็นบุคคลที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ อย่างสมเหตุผล
5. สามารถงดเว้นจากการกระทำบางชนิดที่สังคมไม่ยอมรับ หรือเป็นผลเสียต่อสุขภาพได้

ความมีวินัยในตนเอง

การที่ประเทศหนึ่ง ๆ จะพัฒนาหรือมีความเจริญก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงไร นอกจากจะต้องอาศัยปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญหลายประการประกอบเข้าด้วยกันแล้ว คุณภาพของคนหรือประชากรของประเทศนั้น ๆ นับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะคุณภาพของคนในส่วนที่เกี่ยวกับ “ความมีวินัย” (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537 : 1)

ซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542 : 5) ได้กล่าวไว้ว่า ความมีวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะของคนดี ซึ่งหมายถึงลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของบุคคลที่คิด พูด และกระทำตรงกันในทางสร้างสรรค์เป็นประโยชน์กับตนและสังคม

ความหมายความมีวินัยในตนเอง

อิงลิช และอิงลิช (English and English. 1958 : 487) ให้ความหมายว่า ความมีวินัยในตนเอง เป็นลักษณะของการนำตนเอง หรือควบคุมตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจโดยอาศัยแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับอุดมคติและรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการแสดงพฤติกรรมเหล่านั้น

กู๊ด (Good. 1959 : 676) ให้ความหมายว่า วินัยในตนเอง หมายถึงการบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ไม่ใช่การบังคับโดยอำนาจภายนอก หากหมายถึงการบังคับโดยอำนาจภายในของบุคคลนั่นเอง และเป็นอำนาจอันเกิดจากการเรียนรู้หรือการยอมรับในคุณค่าอันใด อันหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลสามารถควบคุมบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

วินเซนท์ (Vincent. 1961 : 42 – 43) ให้ความหมายว่า วินัยในตนเอง หมายถึงการที่บุคคลไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากต่อตนเองในอนาคตหรือการไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวและสิทธิของบุคคลอื่น รวมทั้งหมายถึงการที่บุคคลกระทำการที่ตนไม่ยอมทำ แต่การกระทำนั้นช่วยให้ความต้องการและสิทธิของบุคคลอื่นได้รับการตอบสนองหรือกระทำ สิ่งอันเป็นผลให้ผู้นั้นประสบผลสำเร็จในอนาคต

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523 : 2 – 3) ให้ความหมายว่า วินัยแห่งตน หมายถึงความสามารถของบุคคลในการที่จะให้รางวัลตนเอง เมื่อตนทำดีและลงโทษตนเองเมื่อตนทำชั่ว ซึ่งหมายถึงความสามารถในการควบคุมตนหรือความสามารถที่จะยับยั้งชั่งใจเป็นตัวของตัวเอง

ธวัชชัย ชัยจริณายกุล (2529 : 99) ให้ความหมายว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึงการควบคุมตนเองให้กระทำการและปฏิบัติตนอยู่ในกรอบหรือทิศทางที่เหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537 : 5) ให้ความหมายว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับตนขึ้นโดยสมัครใจไม่มีใครบังคับหรือถูกควบคุมจากอำนาจใด ๆ และข้อประพฤติปฏิบัตินี้ต้องไม่ขัดกับความสงบสุขของสังคม

ฉันทนา ภาคบงกช และ คนอื่น ๆ (2539 : 4) ให้ความหมายว่า วินัยในตนเอง หมายถึง คุณลักษณะทางจิตหรือจิตลักษณะ และพฤติกรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อตกลงเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมโดยไม่ต้องได้รับการควบคุมดูแลจากผู้อื่น เนื่องจากสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองตามที่มุ่งหวังไว้ได้

วิชัช วงษ์ใหญ่ (2542 : 5) ให้ความหมายว่า ความมีวินัย คือ คุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบ กติกา ของสังคมเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง พฤติกรรม การควบคุมตนเองของบุคคลและปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎ กติกาเพื่อประสบความสำเร็จ ตามที่บุคคลนั้นคาดหวังไว้

ความสำคัญของความมีวินัยในตนเอง

ชาร์ลส์ เอช แมดสัน และคลิฟฟอร์ด แมดสัน (Madsen. 1981 : 6 – 7) ได้เห็นว่า ระเบียบวินัยมีความจำเป็นอย่างมาก และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยนั้นจำเป็นที่ ครูผู้สอนต้องเห็นว่า “เมื่อคุณกระทำในสิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่ไม่ดีจะเกิดขึ้นแก่คุณด้วย” เพราะ ความมีระเบียบวินัยนั้น เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางปฏิบัติซึ่งระเบียบวินัยนั้น จะต้องมีการสอนและการเรียนรู้ สังคมใดที่ขาดความมีระเบียบวินัยจะเป็นสังคมที่วุ่นวาย

สนั่น สุมิตร (2520 : 20 – 21) กล่าวไว้ว่า การฝึกทางวินัยโดยมีจุดประสงค์ให้มีนิสัย ประจำใจดี คือ ให้มีความเคารพ มีมารยาทและความประพฤติอันดีงาม มีความเห็นอกเห็นใจ มีความร่วมมือซึ่งกันและกัน และยังกล่าวต่อไปอีกว่าถ้าสามารถดัดนิสัยประจำใจให้ดีได้ ความมั่นคงปลอดภัยและความรุ่งเรืองของชาติจะมีได้อย่างไม่มีปัญหา ทั้งในปัจจุบันและ อนาคตต่อไป นอกจากนี้ยังกล่าวถึงคุณค่าของวินัยในตนเองซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

- วินัยทำให้ผู้รักษาเป็นคนดีเป็นเครื่องมือป้องกันความเสื่อมเสีย
- วินัยเป็นเครื่องวัดความดีของคน ใครจะเป็นคนดีหรือคนเลว ดีมาก ดีน้อยไม่มี อะไรเป็นเครื่องวัดได้แม่นยำเท่ากับการสังเกตวินัยของผู้นั้นว่าเคร่งครัดในวินัยของตนเอง
- วินัยเป็นเครื่องแสดงความแตกต่างระหว่างบุคคล

นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (2520 : 255 – 257) ได้อธิบายไว้ว่า จุดมุ่งหมายของ วินัยทั้งหลายนั้นมีใช้การควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นแนวทางที่ผู้ใหญ่ต้องการ แต่ จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของวินัย คือเพื่อให้เด็กเกิดความต้องการที่จะกระทำสิ่งที่ดีและเป็น ประโยชน์แก่สังคมด้วยตนเอง มิใช่จากสิ่งที่อยู่แวดล้อมหรือการบังคับบัญชา วินัยที่ดีเกิดขึ้นจาก แรงผลักดันภายในตัวเองมากกว่าแรงบังคับจากภายนอก

สุชา และสุรางค์ จันทรเอม (2521 : 97) กล่าวถึงคุณค่า และประโยชน์ของการมี วินัยในตนเองไว้ดังนี้

- ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมเป็นระเบียบเรียบร้อย
- ช่วยให้เด็กมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง
- ช่วยสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ

- ช่วยส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าให้ตนเอง
- ช่วยให้ครูและนักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จ

ในการเรียนการสอน

- ช่วยส่งเสริมหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ (2524 : 84 – 85) ได้สรุปคุณค่าของควมมีวินัยในตนเอง ดังนี้
- วินัยทำให้ผู้รักษาวินัยดีขึ้น เป็นเครื่องป้องกันความเสื่อมเสีย
  - วินัยเป็นเครื่องวัดความดีของตน ผู้ใดมีวินัยในตนเองสูงผู้นั้นเป็นคนดี
  - วินัยเป็นเครื่องแสดงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ประดิพันธ์ อูปรมัย (2528 : 140 – 141) ได้อธิบายถึงคุณค่าของวินัยว่าช่วยให้กลุ่มคน หรือสังคมต่าง ๆ อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ซึ่งวินัยไม่ได้หมายถึงกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับในกลุ่มชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่ยังหมายถึงกฎเกณฑ์หรือระเบียบวินัยในตัวเองด้วย กลุ่มสังคมใดที่มีสมาชิกที่มีวินัยในตนเองมาก วินัยในสังคมนั้นก็อาจไม่จำเป็นที่จะต้องสร้างมากนัก เพราะทุกคนในสังคมจะมีความรับผิดชอบสูง และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนกัน และมีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างดี

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537 : 5) กล่าวไว้ว่า การเสริมสร้างวินัยในตนเองจะใช้เวลาระยะยาวซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดกับบุคคลในวัยผู้ใหญ่ วินัยดังกล่าวเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะปรากฏติดตัวบุคคลนั้น ๆ ไปโดยตลอด วินัยในตนเองจึงมีความสำคัญและต้องการให้เกิดขึ้นมากที่สุดสำหรับกลุ่มคนในสังคม

ดังนั้น สถาบันการศึกษาทุกแห่งจะต้องสร้างเสริมและปลูกฝังผู้เรียนของตนให้เป็นผู้มีวินัยในตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนของตนสามารถปฏิบัติตนเป็นคนดี สามารถควบคุมดูแลตนเองอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสงบสุข และโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนของตนเอง

ลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง

โตโรซี วอลเตอร์ บาร์ช (Baruch. 1949 : 4 – 5) ได้สรุปลักษณะบุคคลที่มีวินัยในตนเองคือบุคคลที่

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มีความรับผิดชอบ
3. ปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม

เดวิด พี ออซูเบล (Ausubel. 1965 : 459 – 460) ให้ข้อเสนอไว้ว่า ผู้มีวินัยในตนเองจะมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
2. เชื่อมั่นในตนเอง
3. ฟุ้งตนเอง
4. ควบคุมอารมณ์ได้
5. อุดทน

เจอร์รี เอสวิกกินส์ (Wiggins. 1971 : 289) อ้างถึงการศึกษานองของกอฟ (Gough) ซึ่งศึกษาถึงความมีวินัยในตนเองพบว่าผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความรับผิดชอบมาก
2. มีความวิตกกังวลน้อย
3. มีความอดทน
4. ประพฤติตนอย่างมีเหตุผล

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523 : 59 – 69) กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองว่ามีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีความสามารถควบคุมอารมณ์
2. มีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสังคม
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. มีความรับผิดชอบสูง
5. มีความสามารถในการชะลอความต้องการ
6. สามารถคาดหวังผลกรรมที่เกิดขึ้นภายหลัง
7. มีการตั้งเป้าหมายเพื่ออนาคต

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542 : 6) กล่าวว่า พฤติกรรมบ่งชี้ความมีวินัย ได้แก่ ความสนใจใฝ่รู้ การควบคุมตนเอง ความเอื้ออาทร ความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล ความซื่อสัตย์ ความขยัน และตั้งเป้าหมายเพื่ออนาคต

กองวิจัยทางการศึกษา (2543 : 55) ได้สรุป ความมีวินัยของเด็กไทย คือ คุณลักษณะจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเอง และปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกาของสังคม เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและของส่วนรวม ซึ่งมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความมีวินัย ได้แก่

1. สนใจใฝ่รู้
2. ควบคุมตนเอง

3. รับผิดชอบ
4. มีเหตุผล
5. ซื่อสัตย์
6. ขยัน
7. ตรงต่อเวลา
8. เชื่อมั่นในตนเอง
9. อุตุน
10. เป็นผู้นำ
11. ความร่วมมือ
12. การรับฟัง/เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
13. การเคารพในสิทธิของผู้อื่น
14. การช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง
15. การยอมรับการกระทำของตน
16. การรู้จักเสียสละและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
17. การช่วยเหลือผู้อื่นและส่วนรวม
18. การทำตามข้อตกลง
19. ความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น
20. การมีวินัยในการเรียนรู้

ดังนั้นผู้ที่มีวินัยในตนเอง คือผู้ที่ตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยงการงานนั้น มีความพากเพียรปรารถนาที่จะทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ซึ่งวินัยในตนเองนั้น จะส่งเสริมให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมไปในทางที่ดี

พฤติกรรมการสอนของครู

เพ็ญพรรณ ทิพย์คง (2544 : 3 - 5) กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันนี้การเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มีการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากวิวัฒนาการด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Technologies) ส่งผลให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การเรียนคอมพิวเตอร์ การสอนระบบทางไกล รวมทั้งการใช้สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เอกสารจริง หรือเอกสารที่ผลิตขึ้นเอง เช่น หนังสือพิมพ์ บทความต่าง ๆ การโฆษณาต่าง ๆ การประกาศข่าวต่าง ๆ รูปภาพ ภาพการ์ตูน ภาพตลก สไลด์ ตารางต่าง ๆ

รายการโทรทัศน์ รายการภาพยนตร์ อักษรไขว้ ตำราอาหาร เทปบันทึกเสียง วีดิทัศน์ เป็นต้น ดังนั้น เด็กไทยในยุค 2001 ควรได้รับการพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา และเจตคติที่ดีในการเรียน โดยผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการตัดสินใจใช้สติปัญญาอย่างเต็มที่ ซึ่งกระทำได้โดยการจัดให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่ท้าทายสติปัญญาของผู้เรียนเอง สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการค้นพบด้วยตนเอง (learning by discovery)

สำหรับผู้สอนในยุค 2001 ต้องพัฒนาตนเองด้านเทคนิคการสอน เนื้อหา สื่อการสอน จิตวิทยา การวัดผลประเมินผล และต้องสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากสอน (teach) เป็นผู้ชี้แนะ หรือผู้เอื้ออำนวยต่อการเรียน (facilitator teacher) รวมทั้งพิจารณาความรู้ ความสามารถของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน และให้ผู้เรียนปฏิบัติ ทำกิจกรรมต่าง ๆ (learning by doing) ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคำ (2543 : 11) ที่กล่าวว่า คุรุยุคใหม่จะต้องแสวงหาวิธีการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นผู้จัดการ หรือผู้ที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้อย่างเหมาะสมและเพียงพอเพื่อสนองตอบความต้องการและความสามารถที่แตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ ใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542 : 2) ยังเคยกล่าวไว้ว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จะต้องเน้นที่ผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องจัดตามความต้องการหรือความประสงค์ของผู้เรียนเกี่ยวกับความถนัด เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความถนัด มีวิธีการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน ผู้สอนจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียน การนำผลของเหตุการณ์ ปัญหาการศึกษา เรียนรู้ วิเคราะห์ สร้างความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ สร้างระบบใหม่เพื่อประยุกต์ใช้กับสภาพจริงเน้นการแข่งขันกับตนเอง ตั้งเป้าหมายเพื่อการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น การสร้างกระบวนการคิด ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม รวมทั้งเสริมสร้างค่านิยมประชาธิปไตย รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรมที่มาจากสภาพจริงมากกว่าการเรียนรู้ด้วยการท่องจำ เป้าหมายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีวิธีการเรียนรู้โดยตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้เป็น อริยทรัพย์ในตน ผู้เรียนรักถิ่นฐานบ้านเมืองของตนเอง มีพลังปัญญารู้ทันโลก เป็นตัวของตัวเอง เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ดังที่ พระธรรมปิฎก กล่าวไว้ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนทางอาชีวศึกษาครูผู้สอนต้องถือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในการทำกิจกรรม และการทำงานอันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มุ่งเสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็น “คนดี” และ “คนเก่ง” ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของผู้จบ

อาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะคุณลักษณะของความเป็นคนดีนั้น สถานประกอบการ ต้องการผู้จบอาชีวศึกษาที่เป็นคนดีมาเป็นอันดับแรกโดยให้เหตุผลว่าในเรื่องของการเป็น คนเก่งงานนั้นสามารถฝึกเพิ่มเติมได้ในภายหลังถ้ามีพื้นฐานที่ดีมาก่อนแล้ว แต่สำหรับ ความเป็นคนดีนั้นเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวที่ต้องใช้เวลาและบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ในการปลูกฝังสร้างสมและเฉพาะในช่วงของการศึกษาในวัยหนึ่งเท่านั้นที่จะสร้างคุณลักษณะ ของความเป็นคนดีได้ง่าย (สภสันต์ ฤกษ์. 2538 : 13 - 17)

ความหมายพฤติกรรมการสอน

คำว่า “พฤติกรรมการสอน” มาจากคำสองคำรวมกันคือคำว่า “พฤติกรรม” ซึ่งหมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกมาทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนอง สิ่งเร้า (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 : 573) กับคำว่า “การสอน” ซึ่ง ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 72) ให้ความหมายว่า การสอน หมายถึง การถ่ายทอด ความรู้จากครูไปสู่นักเรียน และ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521 : 2) ให้ความหมายการสอนไว้ว่า การสอนคือการพยายามที่จะสร้างสถานการณ์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ดังนั้นพฤติกรรมการสอนจึงหมายถึง ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

พฤติกรรมการสอนของครูที่พึงประสงค์

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มียุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งครูจะเป็นผู้เติมเต็มให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อให้นักเรียนนำข้อมูลไปสร้างเป็นความรู้ของตนเอง และการจัดการเรียนรู้ควรคำนึงในเรื่องต่อไปนี้ (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. 2545 : 2 - 3)

1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องควรมี ความเชื่อพื้นฐานร่วมกันว่านักเรียนทุกคนมีความแตกต่างกันและทุกคนพัฒนาได้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่ครูจะต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และมองว่านักเรียนทุกคนมีโอกาที่จะพัฒนา ได้อย่างน้อย 8 ด้าน คือ ด้านเหตุผล ภาษา ศิลปะ ภายสัมผัส ดนตรี มนุษย์สัมผัส เข้าใจตนเองและเข้าใจชีวิตเข้าใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งโอเริร์ต การ์ดเนอร์ เรียกว่า อัจฉริยภาพเชิงพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ครูพร้อมให้ความรักและศักดิ์ศรี ให้ความเป็นมนุษย์แก่ลูกศิษย์ ครูจึงเปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ให้อึดต่อ การพัฒนาไปสู่อัจฉริยภาพ 8 ด้านของเด็กแต่ละคน

2. การจัดการเรียนรู้ เน้นความสำคัญของผู้เรียนควบคู่ไปกับธรรมชาติวิชา ครูต้องรู้จักความต้องการของเด็กให้เด็กได้เริ่มเรียนรู้ทั้งหลักการ วิธีการเรียนรู้ และคุณธรรม

ที่จะเกิดตามธรรมชาติของวิชา เช่น การเรียนคณิตศาสตร์ต้องเรียนความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ ทักษะการคำนวณ และเมื่อเรียนแล้วต้องเกิดคุณลักษณะ คือ ความมีเหตุผล ความรอบคอบ มีระเบียบวินัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เรียกว่า รู้รอบ ครูส่งเสริมให้เด็กนำวิธีการหลักการไปสร้างงาน สร้างโครงการ เพื่อให้รู้สึก ฝึกบ่อย ๆ จนเกิดรูปแบบการคิด การปฏิบัติของตนเอง และเข้าถึงปัญหาที่เรียกว่า รู้แจ้ง ครูจะสอนเฉพาะในสิ่งที่จำเป็นซึ่งอยู่บนหลักการว่าการจัดหลักสูตรและการเรียนรู้จะจัดให้เท่าที่จำเป็น และให้เวลากับการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่า

3. การปรับตัววัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้น ผู้เรียนจะมีอิสระในการเรียนรู้ตามแบบแผนหรือลีลาการเรียนรู้ (learning styles) ของแต่ละคน ซึ่ง เดวิด คอลบ์ (David Kolb) ได้แบ่งลีลาการเรียนรู้ของคนไว้ 4 แบบ คือ เรียนรู้จากจินตนาการของตนเอง เรียนรู้จากการคิดวิเคราะห์ เรียนรู้โดยให้สามัญสำนึก และเรียนรู้ให้เกิดพัฒนาจากการปฏิบัติของตนเอง สิ่งก็ตามมาจากการเรียนรู้อย่างมีอิสระ คือ ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบสูงมาก ตรงนี้คือจุดเปราะบางของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ได้มีงานวิจัยบ่งชี้ว่าการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้น ครูต้องสร้างผู้เรียนให้มีวินัยในตนเองควบคู่กันไป มิฉะนั้นการเรียนรู้จะล้มเหลว ผู้เรียนกลายเป็นคนขาดความเข้มแข็งเชิงจริยธรรมขาดวินัย และสมาธิสั้น เป็นต้น ขั้นตอนนี้เรียกว่า รู้แจ้ง สรุปว่าการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด คือ รู้ใจ รู้รอบ รู้ลึก รู้แจ้ง

สุวิทย์ มูลคำ (2543 : 13) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมครูที่สามารถช่วยเหลือให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองไว้ว่า ครูเป็นผู้ส่งเสริม ผู้สนับสนุน ผู้แนะแนวทาง ผู้กระตุ้น ผู้มีส่วนร่วม และช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถแสวงหาข้อมูล สร้างความรู้ สรุปความรู้ ไม่เป็นผู้บอกความรู้ ไม่เป็นผู้ครอบงำความคิด โดยครูควรจะต้องเป็นผู้มีบทบาทดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ตั้งคำถามที่ท้าทายนักเรียนให้คิด ทำ แล้วรับฟังคำตอบและความเห็นของนักเรียนอย่างพินิจพิเคราะห์ ไม่ใช่คำถามปลายปิดและไม่ท้าทายความคิด
2. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดงานที่จะทำหรือให้เลือกทำงานตามความสมัครใจเพื่อนักเรียนจะได้ทำงานตามความสนใจ ใฝ่รู้ ช่วยให้นักเรียนมีความตั้งใจ พอใจ และมีความสุขที่จะทำงานนั้น ๆ และเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงในที่สุด
3. ให้นักเรียนได้ค้นพบหรือสร้างข้อสรุปความรู้ด้วยตนเอง จากการค้นคว้า ทดลอง และปฏิบัติ
4. กระตุ้นนักเรียนให้ดูแลกำกับการทำงานของตนเองและเพื่อน ในลักษณะการทำงานเป็นกลุ่มทั้งในและนอกเวลาเรียน ให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง และครูกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนเพื่อการเรียนรู้

5. ช่วยนักเรียนบูรณาการความคิดรวบยอด หรือบูรณาการการเรียนรู้ที่เกิดจากการคิดและการลงมือทำ ให้เชื่อมโยงเข้ากับความรู้ ประสบการณ์เดิมได้อย่างดี เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้น

6. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินความรู้ความเข้าใจ ความสามารถของนักเรียนจากการทำงานด้วยวิธีการที่เหมาะสม เช่น การสังเกตตนเอง ประเมินความก้าวหน้า ประเมินตนเอง ตรวจสอบผลงาน ฯลฯ

เพ็ญพรรณ ทิพย์คง (2544 : 2 - 3) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ (Student Centered) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพที่สมบูรณ์ ความคิด จิตใจ อารมณ์ รู้จักวิเคราะห์ตนเอง พัฒนาความสามารถของตน ฟังตนเองได้และเป็นที่ฟังของผู้อื่นได้ด้วย รวมทั้งมุ่งให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง (self-discipline) มากขึ้น โดยให้เสรีภาพในการเรียน การปกครอง การเลือกวิชาเรียน เป็นต้น ดังนั้นผู้สอนในยุค 2001 ควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนกว้างขวางลึกซึ้ง
2. สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้อง
3. มีความพยายามที่จะปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น
4. มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
5. มีความรู้รอบตัวดี ทันทต่อเหตุการณ์
6. สนใจค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
7. เตรียมการสอนและวางโครงการสอนอย่างรอบคอบและสม่ำเสมอ
8. ใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบได้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์
9. ดูแลเอาใจใส่ เสริมแรง ให้กำลังใจ ไม่ย่อปมด้อยของผู้เรียน
10. ตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน หาทางปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง
11. ทบทวนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ
12. สร้างขบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 5) ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ตัวบ่งชี้กระบวนการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยจัดเรียงตามขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ และขั้นประเมินผล ไว้ดังนี้

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการที่ผสมผสานภูมิปัญญาไทยและความรู้สากล

2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจและเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ
3. ครูเข้าใจและเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำและปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน
7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์ชีวิตโดยรวมมีอกับชุมชน
9. ครูปลูกฝังระเบียบวินัย ค่านิยมและคุณธรรมตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. ครูประเมินตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

บทบาทของครูในการสอนโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

บอริช (Borich, 1992 : 304) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูที่ใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ 8 ประการ คือ

1. ครูจะต้องสรรหาวิธีการเรียนแบบใหม่ ๆ และสังเกตว่านักเรียนมีวิธีการเรียนรู้อย่างไร
2. ครูจะต้องตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนได้อธิบายวิธีการเรียนรู้เนื้อหา ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้วิเคราะห์วิธีการที่จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ
3. ครูจะต้องอธิบายให้นักเรียนนำยุทธวิธีในการเรียนไปใช้ในการคิดแก้ปัญหา
4. ครูจะต้องค่อย ๆ เปลี่ยนความรับผิดชอบในการเรียนรู้สู่นักเรียนโดยการทำแบบฝึกหัด การสนทนาถามตอบ หรือการอภิปราย ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีรูปแบบการคิดที่ซับซ้อนขึ้น
5. ครูจะต้องจัดหาเวลาอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะ และใช้การเรียนรู้โดยตรง และครูต้องลดบทบาทของตนเอง เป็นเพียงผู้ให้ความช่วยเหลือ
6. ครูจะต้องดักเตือน และแก้ไขการตอบสนองของนักเรียนตามโอกาสอันควร
7. ครูจะต้องตรวจสอบผลการเรียนรู้โดยตั้งคำถามให้นักเรียนสรุปและอธิบายการเรียนรู้ที่นักเรียนปฏิบัติ

โคล (Cole, 1994 : 143) กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองดังนี้

1. กระตุ้นผู้เรียนให้พัฒนาเป้าหมายการเรียนรู้
2. กระตุ้นให้ผู้เรียนวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง
3. สอนยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้ส่วนบุคคล
4. กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงผลการวางแผนปฏิบัติงานที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย
5. กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดแนวทางหลากหลายที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย
6. ให้ผู้เรียนกำหนดเนื้อหาเพื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้
7. กำหนดโครงการทำงานส่วนบุคคลในขอบเขตเนื้อหาที่คัดเลือกแล้ว
8. สอนผู้เรียนให้ใช้ยุทธวิธีหลากหลาย เพื่อใช้ในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
9. กระตุ้นให้ผู้เรียนทำแผนภูมิโครงสร้าง แผนการเรียนรู้ หรือภาพวาดเพื่อเสนอ

สาระที่เรียน

10. สอนให้ผู้เรียนใช้ทักษะการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
11. สอนผู้เรียนทั้งยุทธวิธีในการแสวงหาความรู้ และยุทธวิธีในการคิด
12. สอนรูปแบบยุทธวิธีที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้อย่างอิสระ
13. กระตุ้นให้ผู้เรียนเตือนตนเองเกี่ยวกับการเรียนรู้
14. กระตุ้นให้ผู้เรียนให้มีการประเมินผลรายบุคคล
15. กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดค้นกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดการถ่ายโยงและสรุปอ้างอิง
16. พยายามที่จะให้ผู้เรียนหาเหตุผลเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวที่เกิดขึ้น
17. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความรู้สึกที่มีในกลุ่ม

ทำงาน

18. คิดค้นกิจกรรมแบบร่วมมือในชั้นเรียน
19. สอนขั้นตอนที่เหมาะสมในการทำงานเป็นกลุ่ม
20. ให้รางวัลแก่กลุ่มที่สมาชิกมีพฤติกรรมเหมาะสม
21. พัฒนาโครงการเพื่อนสอนเพื่อนในชั้นเรียน
22. ช่วยพัฒนาทักษะสัมพันธให้แกผู้เรียน

ลาริสซี่ (Larisey. 1994 : 10) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งจะต้องดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1. ครูจะต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

2. ครูทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา และเป็นแหล่งความรู้ให้ผู้เรียน
3. ครูทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมเรียน เป็นผู้แนะแนวทางขั้นตอนต่าง ๆ ไม่ใช่เป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาความรู้เท่านั้น

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2542 : 78) กล่าวถึงบทบาทของครู-ผู้สอนที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ การสนทนากับผู้เรียน การเสนอแนะแหล่งและสื่อการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ การส่งเสริมการคิดอย่างพินิจพิเคราะห์ เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอนของครูที่สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองก็คือ ครูผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

ยัง (Young. 1986) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง เชื้อชาติ เพศ และการควบคุมตนเองกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยจอร์เจีย (Georgia) จำนวน 126 คน ผลการวิจัยพบว่า ไม่ปรากฏความสัมพันธ์ระหว่างเพศ เชื้อชาติ และการควบคุมตนเองกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ฮัตส์เพธ (Hudspeth. 1992 : 3514) ได้วิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสอนของครูกับระดับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในวิทยาลัยชุมชนในรัฐมอนทานา (Montana) จำนวน 3 แห่ง และในรัฐวอชิงตัน (Washington) จำนวน 1 แห่ง รวมทั้งศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมัธยมศึกษา เพศ และการเข้าศึกษาต่อในระดับวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า อายุ เกรดเฉลี่ย และการเข้าศึกษาต่อในระดับวิทยาลัย มีผลต่อระดับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนวิธีการสอนของครูไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

งานวิจัยในประเทศ

วันชัย ดนัยตโมนุท (2536 : 75) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน รายได้ของครอบครัว อิทธิบาท 4 ขันติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ทำให้กลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สิริพร ดาววัน (2540 : 70 – 71) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะคิดต่อการเรียน บรรยากาศการเรียนการสอน และบรรยากาศใน

ครอบครัว สามารถร่วมกันพยากรณ์ความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนได้ร้อยละ 46.54

ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ (2541 : 108) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด ปราจีนบุรี พบว่า การใช้เวลาในการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะมุ่งอนาคตทางการเรียน เพศหญิง ทักษะคิดต่อการเรียน ผู้ปกครองอาชีพ รับจ้าง สามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการเรียนได้ร้อยละ 62.90

สุกัญญา แยมยืม (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจเรียน ของนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา กรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมในวิทยาลัย 3 ตัวแปร ได้แก่ บรรยากาศการเรียนการสอน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ ทางบวกกับความตั้งใจเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุภาภรณ์ ศศิดิลภรรยา (2543 : 69 – 70) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับ ความอดุสาหะในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี พบว่า เจตคติต่อการเรียน การเห็นความสำคัญของการเรียน การเห็นประโยชน์ ของการเรียน ลักษณะวิชาที่เรียน บรรยากาศในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกใน ครอบครัว ความรู้สึกของสมาชิกที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา การปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์ของครอบครัว การรับรู้ความคาดหวังของผู้ปกครอง ความคาดหวังเกี่ยวกับ พฤติกรรมการเรียน ความคาดหวังเกี่ยวกับผลการเรียน ความคาดหวังเกี่ยวกับการนำความรู้ ที่ได้เรียนไปใช้ให้เป็นประโยชน์ สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน วิธีการสอนของครู สัมพันธภาพกับครู สัมพันธภาพกับเพื่อน และสถานที่เรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความอดุสาหะในการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กึ่งกาญจน์ ปานทอง (2545 : 81) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของ นักศึกษา ตามโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ (กศ.บป.) คณะวิทยาการ จัดการ โปรแกรมวิชานิติศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัย ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับ จากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปยังปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด มี 6 ปัจจัยได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ทางการเรียน การใช้เวลาเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับเพื่อน บรรยากาศการเรียน การสอน รายได้สูง และเพศชาย

ถวิล จันทร์สว่าง (2545 : 43) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับ ความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครพบว่า ความอดทน ความเชื่อมั่น

ในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และความมีวินัยในตนเอง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน

พิพัฒน์ แป้นอาทิตย์ (2545 : 85) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณร ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณรกับครู วินัยในโรงเรียน บรรยากาศในการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณรกับเพื่อน นิสัยทางการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษา 4 สามารถร่วมกันพยากรณ์การปรับตัวด้านการเรียนได้ร้อยละ 79.03 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิไลวรรณ แดงขาว (2545 : 65) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว บรรยากาศการเรียนการสอน บุคลิกภาพ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สามารถร่วมกันพยากรณ์ปัญหาของนักเรียนได้ร้อยละ 25.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุธาสิณี ใจเย็น (2545 : 70) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนระบบการศึกษาทางไกลในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับสมาชิกในครอบครัว เพศหญิง ลักษณะมุ่งอนาคต สามารถร่วมกันพยากรณ์ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาได้ร้อยละ 58.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545 : 51) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพบว่า การรับรู้ประสิทธิภาพแห่งตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพึงพอใจต่อประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย พฤติกรรมการสอนของอาจารย์และความสัมพันธ์กับเพื่อน เป็นปัจจัยที่สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตได้ร้อยละ 57.40

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้คาดได้ว่า ความเชื่ออำนาจในตนเอง ลักษณะมุ่งอนาคต ความมีวินัยในตน และพฤติกรรมการสอนของครู มีความสัมพันธ์และสามารถอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้แนวคิดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactional Model) ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quatitative Research) ดังมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาพาณิชยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 ประจำปีการศึกษา 2545 จำนวน 657 คน จากจำนวน 6 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาพาณิชยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 ประจำปีการศึกษา 2545 จำนวน 426 คน ได้มาจากการเปิดตารางประมาณจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. 2545 : 135) ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ความคลาดเคลื่อน(E) ของการประมาณค่าเฉลี่ย $\pm 5\%$ ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นชนิดสัดส่วน โดยเทียบตามสัดส่วนจำแนกตามโรงเรียนและชั้นปี ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	ปวช.1	ปวช.2	ปวช.3	รวม	ปวช.1	ปวช.2	ปวช.3	รวม
บ้านแท่นวิทยา	47	41	39	127	30	27	25	83
เพชรวิทยาคาร	40	37	37	114	26	24	24	74
ละหานทรายรัชดาภิเษก	46	43	37	126	30	28	24	82
สตึก	43	36	34	113	28	23	22	73
ชุมแสงพิทยาคม	20	19	23	62	13	12	15	40
สนมวิทยาคาร	45	32	38	115	29	21	25	75
รวม	241	208	208	657	156	135	135	426

หมายเหตุ : สํารวจประชากรเมื่อ มิถุนายน 2545

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถาม 5 ฉบับ คือ

1. แบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 45 ข้อ
2. แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน จำนวน 20 ข้อ
3. แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 14 ข้อ
4. แบบวัดความมีวินัยในตนเอง จำนวน 20 ข้อ
5. แบบวัดพฤติกรรมการสอนของครู จำนวน 20 ข้อ

แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Checklist)

แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 4

ระดับคือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

แบบสอบถามทั้ง 5 ฉบับ มีรายละเอียดการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้

1. แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นและหาค่าความเชื่อมั่นใหม่ ได้แก่ แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง(ฉบับที่ 1) และแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการสอนของครู (ฉบับที่ 5)
2. แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นและหาค่า IOC และค่าความเชื่อมั่นใหม่ ได้แก่ แบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน(ฉบับที่ 2) และแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต (ฉบับที่ 3)
3. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ได้แก่ แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง (ฉบับที่ 4)

แบบสอบถามฉบับที่ 1 และ 5

แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นแบบสอบถามวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของ ประจักษ์ศรี เฟ้าเมือง (2546) ซึ่งใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด มีจำนวนข้อคำถาม 45 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(t) อยู่ระหว่าง 2.111 – 6.899 มีค่าความเชื่อมั่น .9200

แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการสอนของครูเป็นแบบสอบถามวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ ประจักษ์ศรี เฟ้าเมือง (2546) ซึ่งใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด มีจำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 3.167 – 8.882 มีค่าความเชื่อมั่น .8787

รายละเอียดในการหาคุณภาพ มีดังนี้

1. นำแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองและแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการสอนของครูไปทดลอง(Tryout) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ดังนี้
  - 1.1 นักเรียนโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก จำนวน 40 คน แบ่งเป็นนักเรียน ปวช.1 จำนวน 15 คน ปวช.2 จำนวน 14 คน และ ปวช.3 จำนวน 11 คน
  - 1.2 นักเรียนโรงเรียนสตึก จำนวน 40 คน แบ่งเป็นนักเรียน ปวช.1 จำนวน 16 คน ปวช.2 จำนวน 13 คน และ ปวช.3 จำนวน 11 คน

1.3 นักเรียนโรงเรียนชุมชนแสงพิทยาคม จำนวน 20 คน แบ่งเป็นนักเรียน ปวช.1 จำนวน 7 คน ปวช.2 จำนวน 6 คน และ ปวช.3 จำนวน 7 คน

2. นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient : α) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ผลดังนี้

2.1 แบบสอบถามพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าความเชื่อมั่น .8129

2.2 แบบสอบถามพฤติกรรมการสอนของครู มีค่าความเชื่อมั่น .8711

3. จัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามฉบับที่ 2 และ 3

แบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตนเป็นแบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตนของดวงกมล โพธิ์นาค (2545) ซึ่งใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง และ ไม่จริง มีจำนวนข้อคำถาม 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(t) อยู่ระหว่าง 2.200 – 5.945 มีค่าความเชื่อมั่น .7402 โดยผู้วิจัยได้ปรับระดับประมาณค่าเป็น จริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อยและจริงน้อยที่สุด และสร้างข้อคำถามเพิ่มอีก 5 ข้อ

แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคตเป็นแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตของกนกวรรณ อุ่นใจ (2535) ซึ่งใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด มีจำนวนข้อคำถาม 14 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(t) อยู่ระหว่าง 1.772 – 7.041 มีค่าความเชื่อมั่น .5986 โดยผู้วิจัยได้ปรับข้อความให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

รายละเอียดในการหาคคุณภาพ มีดังนี้

1. นำแบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตนและแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคตที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแล้วเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมปริญญาบัณฑิตตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำเพิ่มเติม

2. นำแบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน และแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ด้วยการถือเกณฑ์ว่าข้อความที่ใช้ได้ต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ซึ่งผลปรากฏว่า

2.1 แบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน จำนวน 20 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67 – 1 คัดเลือกไว้ทั้งหมด

2.2 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 14 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67 – 1 คัดเลือกไว้ทั้งหมด

3. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 2 ไปทดลอง(Tryout) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ดังนี้

3.1 นักเรียนโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก จำนวน 40 คน แบ่งเป็นนักเรียน ปวช.1 จำนวน 15 คน ปวช.2 จำนวน 14 คน และ ปวช.3 จำนวน 11 คน

3.2 นักเรียนโรงเรียนสตึก จำนวน 40 คน แบ่งเป็นนักเรียน ปวช.1 จำนวน 16 คน ปวช.2 จำนวน 13 คน และ ปวช.3 จำนวน 11 คน

3.3 นักเรียนโรงเรียนชุมแสงพิทยาคม จำนวน 20 คน แบ่งเป็นนักเรียน ปวช.1 จำนวน 7 คน ปวช.2 จำนวน 6 คน และ ปวช.3 จำนวน 7 คน

4. นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วคัดนักเรียน 25% ที่ได้คะแนนสูง และ 25% ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อของกลุ่มที่ได้คะแนนสูงและกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยใช้การทดสอบค่าที(t-test) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติมาใช้เป็นข้อคำถามได้ผลดังนี้

4.1 แบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(t) อยู่ระหว่าง 1.945 – 5.338 คัดเลือกไว้ทั้งหมด

4.2 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 14 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(t) อยู่ระหว่าง 3.113 – 6.931 คัดเลือกไว้ทั้งหมด

5. นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient : α) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ผลดังนี้

5.1 แบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน มีค่าความเชื่อมั่น .8129

5.2 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต มีค่าความเชื่อมั่น .8711

6. จัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามฉบับที่ 4

แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเองเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด ประกอบด้วยข้อความทางบวกและทางลบ

2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างข้อความจากตำรา ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะให้เข้าใจอย่างชัดเจน

4. เขียนข้อความตามนิยามศัพท์เฉพาะ ได้ข้อความจำนวน 26 ข้อ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโท ตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำเพิ่มเติม

6. นำแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเองที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content validity) จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ด้วยการถือเกณฑ์ว่าข้อความที่ใช้ได้ต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ซึ่งผลปรากฏว่า แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง จำนวน 26 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .33 – 1 คัดเลือกไว้จำนวน 20 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67 - 1

7. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 6 ไปทดลอง(Tryout) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ดังนี้

7.1 นักเรียนโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก จำนวน 40 คน แบ่งเป็นนักเรียน ปวช.1 จำนวน 15 คน ปวช.2 จำนวน 14 คน และ ปวช.3 จำนวน 11 คน

7.2 นักเรียนโรงเรียนสตึก จำนวน 40 คน แบ่งเป็นนักเรียน ปวช.1 จำนวน 16 คน ปวช.2 จำนวน 13 คน และ ปวช.3 จำนวน 11 คน

7.3 นักเรียนโรงเรียนชุมแสงพิทยาคม จำนวน 20 คน แบ่งเป็นนักเรียน ปวช.1 จำนวน 7 คน ปวช.2 จำนวน 6 คน และ ปวช.3 จำนวน 7 คน

8. นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วคัดนักเรียน 25% ที่ได้คะแนนสูง และ 25% ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อของกลุ่มที่ได้คะแนนสูงและกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยใช้การทดสอบค่าที(t-test) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติมาใช้เป็นข้อคำถาม ซึ่งผลปรากฏว่า แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(t) อยู่ระหว่าง 2.076 – 5.968 คัดเลือกไว้ทั้งหมด

9. นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient : α) ของครอนบัค (Cronbach) ซึ่งผลปรากฏว่า แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง มีค่าความเชื่อมั่น .8711

10. จัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง แบบสอบถามตอนที่ 1 นี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ตามความเป็นจริง

1. ท่านเป็นนักเรียนโรงเรียนใด

- บ้านแท่นวิทยา   เพชรวิทยาคาร   สดึก
 ละหานทรายรัชดาฯ   ชุมแสงพิทยาคม   สนมวิทยาคาร

2. ท่านกำลังเรียนอยู่ชั้นปีที่เท่าใด

- ปวช. 1   ปวช. 2   ปวช. 3

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความเชื่ออำนาจในตนเอง ลักษณะมุ่งอนาคต ความมีวินัยในตนเอง และพฤติกรรมการสอนของครู

คำชี้แจง แบบสอบถามตอนที่ 2 ลักษณะของข้อความแต่ละข้อจะมีคำตอบให้นักเรียนเลือก 4 ระดับ โดยให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของข้อความในแต่ละข้อเพียงช่องเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกตั้งนี้

จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนเป็นประจำ

จริงมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนบ้างในบางครั้ง

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนเท่าใดนัก

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0. ข้าพเจ้าสามารถหาวิธีการที่จะเรียนรู้เรื่องที่สนใจได้ด้วยตนเอง				
00. ข้าพเจ้ามักจะทำกรบ้านด้วยตนเองไม่ได้ เพราะเรียนไม่เข้าใจ				

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน

ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง น้อย	จริง น้อยที่สุด
0. ข้าพเจ้าเชื่อว่าข้าพเจ้าสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้				
00. ข้าพเจ้าขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยข้าพเจ้าให้สอบผ่าน				

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต

ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง น้อย	จริง น้อยที่สุด
0. ข้าพเจ้าสำรวจตนเองก่อนจะตัดสินใจเลือกเรียนต่อ				
00. ข้าพเจ้าขอให้เรียนจบ ปวช.3 ก่อน แล้วจึงจะคิดเกี่ยวกับเรื่องการเรียนต่อ				

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง น้อย	จริง น้อยที่สุด
0. ข้าพเจ้าทำงานเสร็จทันกำหนดที่ครูสั่ง				
00. ขณะเรียนวิชาหนึ่ง ข้าพเจ้ามักเอางานวิชาอื่นขึ้นมาทำ				

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการสอนของครู

ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง น้อย	จริง น้อยที่สุด
0. ครูฝึกให้นักเรียนคิดค้นหาคำตอบจากประเด็นปัญหาในบทเรียน				
00. ครูใช้คำถามกระตุ้น เพื่อให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้				

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของข้อความในแต่ละข้อ ดังนี้

คำตอบ	กรณีข้อความเชิงบวก	กรณีข้อความเชิงลบ
จริงมากที่สุด	4	1
จริงมาก	3	2
จริงน้อย	2	3
จริงน้อยที่สุด	1	4

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	แปลความหมาย
3.51 – 4.00	มีลักษณะตามตัวแปรที่วัดในระดับมากที่สุด/สูงที่สุด
2.51 – 3.50	มีลักษณะตามตัวแปรที่วัดในระดับมาก/สูง
1.51 – 2.50	มีลักษณะตามตัวแปรที่วัดในระดับน้อย/ต่ำ
1.00 – 1.50	มีลักษณะตามตัวแปรที่วัดในระดับน้อยที่สุด/ต่ำที่สุด

(บุญชม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว. 2535 : 24)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยให้ออกหนังสือถึงโรงเรียนที่ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการวิจัย
2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปเสนอผู้อำนวยการโรงเรียนที่ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 3 – 6 มีนาคม พ.ศ. 2546
3. ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ ในช่วงแรกให้เวลา 25 นาที ให้นักเรียนทำแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองและแบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน จากนั้นให้นักเรียนหยุดพัก 5 นาที จึงดำเนินการทำแบบสอบถามที่เหลือ

4. ก่อนที่จะให้นักเรียนทำแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้อธิบายให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในการทำแบบสอบถาม และอธิบายคำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม
5. คัดเลือกแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 426 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS ตามลำดับดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต ความมีวินัยในตนเอง และพฤติกรรมการสอนของครู
2. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านต่าง ๆ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ
3. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple correlation) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ
4. หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Score Weight) ของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าที (t-test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544 : 36)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ตัวกลางเลขคณิตของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของข้อมูล

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 65)

$$S = \sqrt{\frac{n\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของข้อมูล
 n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

2.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2539 : 249 ; อ้างอิงจาก Rowinelli and Hambleton, 1977)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 216 ; อ้างอิงจาก Edwards. 1957 : 152 – 154)

$$t = \frac{\overline{X}_H - \overline{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ
 $\overline{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
 $\overline{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
 S_H^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
 S_L^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
 n_H แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
 n_L แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติสำหรับการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

3.1 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านต่าง ๆ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)
 (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544 : 314)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนชุด X
 $\sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนนชุด Y
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum Y^2$ แทน ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y
 N แทน จำนวนคนหรือสิ่งที่ศึกษา

3.2 ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตร
(ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 317)

$$t = \frac{r\sqrt{N-2}}{\sqrt{1-r^2}} ; df = N-2$$

เมื่อ r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้
 N แทน จำนวนข้อมูลหรือจำนวนคน

3.3 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณโดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 337)

$$R_{1.23\dots n} = \sqrt{\beta_2 r_{12} + \beta_3 r_{13} + \dots + \beta_n r_{1n}}$$

เมื่อ $R_{1.23\dots n}$ แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่าง
ตัวแปรตาม(1) กับตัวแปรอิสระ(2) , (3) , ..., (n)
 r_{1n} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม(1)
กับตัวแปรอิสระ (n)
 β_n แทน ค่านำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ n

3.4 ทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) โดยใช้
การทดสอบค่า F (F -test) จากสูตร (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 159)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1 - R^2) / (N - k - 1)}$$

โดยมี $df_1 = k$

$$df_2 = N - k - 1$$

เมื่อ F แทน การแจกแจงของค่า F

R แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

N แทน จำนวนสิ่งที่ศึกษา

k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

3.5 คำน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (Score Weight :b) คำนวณโดยใช้สูตร (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 61)

$$b_j = \beta_j \frac{S_y}{S_j}$$

เมื่อ b_j แทน ค่า Score Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
 β_j แทน ค่า Beta – Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
 S_y แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตาม
 S_j แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ j

3.6 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ คำนวณโดยใช้ t-test (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 119 – 120)

$$t_{bj} = \frac{b_j}{SE_{bj}}$$

$$df = N - k - 1$$

เมื่อ t_{bj} แทน ค่าสถิติที่มีการแจกแจงแบบ t
 b_j แทน ค่า Score Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ j
 SE_{bj} แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้หนักความสำคัญ
 N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการแปลความหมายและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเสนอผลการวิจัยดังนี้

X_1	แทน	ความเชื่ออำนาจในตน
X_2	แทน	ลักษณะมุ่งอนาคต
X_3	แทน	ความมีวินัยในตนเอง
X_4	แทน	พฤติกรรมการสอนของครู
Y	แทน	พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
k	แทน	คะแนนเต็มรายข้อ
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
SE_{est}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด
t	แทน	ค่าสถิติในการวิเคราะห์ด้วย t-test
F	แทน	ค่าสถิติในการวิเคราะห์ด้วย F-test

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยแต่ละด้านและพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

3. คำนำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของของปัจจัยแต่ละด้านและพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยแต่ละด้านและพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวแปร	จำนวนข้อ	k	$\bar{X}$	S	การแปลความหมาย
X_1	20	4	2.782	.287	มาก
X_2	14	4	3.094	.405	สูง
X_3	20	4	2.530	.283	มาก
X_4	20	4	3.074	.459	มาก
Y	45	4	2.641	.266	มาก

จากตาราง 2 แสดงว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมาก สำหรับตัวแปรปัจจัยทั้ง 4 ตัวนั้นพบว่า นักเรียนมีความเชื่ออำนาจในตนเองมาก มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง และมีความมีวินัยในตนเองมาก นอกจากนี้นักเรียนยังมีความคิดเห็นว่าครูมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรทุกตัวพบว่ามีพิสัยอยู่ระหว่าง .266 - .459 แสดงว่า คะแนนที่วัดได้จากตัวแปรแต่ละตัวจากนักเรียนกลุ่มนี้มีค่าแตกต่างกันไม่มากนัก

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่าง ปัจจัยแต่ละด้านกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่าง ปัจจัยต่าง ๆ กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	Y
X_1	1.000	.517**	.287**	.181**	.479**
X_2		1.000	.414**	.391**	.574**
X_3			1.000	.251**	.515**
X_4				1.000	.328**
Y					1.000
$R = .681$ $R^2 = .459$ $F = 91.343^{**}$ $SE_{est} = 8.820$					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 แสดงว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างปัจจัยแต่ละด้าน มีค่าอยู่ระหว่าง .181 ถึง .517 ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าอยู่ระหว่าง .328 ถึง .574 ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าเช่นเดียวกัน โดยลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด รองลงมาคือความมีวินัยในตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน และพฤติกรรมการสอนของครูตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน ความมีวินัยในตนเอง และพฤติกรรมการสอนของครูกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ปรากฏว่ามีค่าเท่ากับ .681 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสองมีค่าเท่ากับ .459 แสดงว่า ปัจจัยทั้ง 4 ด้านดังกล่าว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ 45.9 เปอร์เซ็นต์

3. คำนำน้หนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 คำนำน้หนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวแปร	b	β	SE_b	t
X_1	.463	.222	.087	5.298**
X_2	.624	.295	.098	6.381**
X_3	.645	.305	.084	7.716**
X_4	.125	.096	.051	2.450*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 แสดงว่า คำนำน้หนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านในรูปคะแนนดิบ (b) มีค่าระหว่าง .125 ถึง .645 โดยคำนำน้หนักความสำคัญของความเชื่ออำนาจในตน (X_1) ลักษณะมุ่งอนาคต (X_2) และความมีวินัยในตนเอง (X_3) ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ส่วนคำนำน้หนักความสำคัญของพฤติกรรมการสอนของครู (X_4) ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาคำนำน้หนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) พบว่า มีคำนำน้หนักอยู่ระหว่าง .096 ถึง .305 โดยความมีวินัยในตนเอง (X_3) ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด รองลงมาคือลักษณะมุ่งอนาคต (X_2) ความเชื่ออำนาจในตน (X_1) และพฤติกรรมการสอนของครู (X_4) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาคำนำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาพาณิชยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 ประจำปีการศึกษา 2545 จำนวน 657 คน จากจำนวน 6 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาพาณิชยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 ประจำปีการศึกษา 2545 จำนวน 426 คน ได้มาจากการเปิดตารางประมาณจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. 2545 : 135) ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ความคลาดเคลื่อน(E) ของการประมาณค่าเฉลี่ย $\pm 5\%$ ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นชนิดสัดส่วน โดยเทียบตามสัดส่วนจำแนกตามโรงเรียนและชั้นปี

สมมติฐานในการวิจัย

1. มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. มีปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถาม 5 ฉบับ คือ

1. แบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 45 ข้อ
2. แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน จำนวน 20 ข้อ
3. แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 14 ข้อ
4. แบบวัดความมีวินัยในตนเอง จำนวน 20 ข้อ
5. แบบวัดพฤติกรรมการสอนของครู จำนวน 20 ข้อ

แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Checklist)

แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

มี 4 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงน้อย จริงน้อยที่สุด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8129 , .7912 , .7453 , .7876 และ .8711 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยให้ออกหนังสือถึงโรงเรียนที่ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการวิจัย
2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปเสนอผู้อำนวยการโรงเรียนที่ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 3 - 6 มีนาคม พ.ศ. 2546
3. ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ ในช่วงแรกใช้เวลา 25 นาที ให้นักเรียนทำแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองและแบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน จากนั้นให้นักเรียนหยุดพัก 5 นาที จึงดำเนินการทำแบบสอบถามที่เหลือ
4. ก่อนที่จะให้นักเรียนทำแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้อธิบายให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในการทำแบบสอบถาม และอธิบายคำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม
5. คัดเลือกแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 426 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS ตามลำดับดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต ความมีวินัยในตนเอง และพฤติกรรมการสอนของครู
2. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านต่าง ๆ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ
3. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple correlation) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ
4. หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Score Weight) ของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ค่าที (t-test)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว ได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต ความมีวินัยในตนเองของนักเรียน และพฤติกรรมการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต และความมีวินัยในตนเอง ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนพฤติกรรมการสอนของครูส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต ความมีวินัยในตนเอง และพฤติกรรมการสอนของครู มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าเท่ากับ .681 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องจากการที่นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้นั้นสามารถอธิบายได้ตามแนวคิดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (An Interactionism model of behavior) ที่เน้นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสถานการณ์ที่เขาประสบอยู่ เป็นสาเหตุสำคัญในการอธิบาย

การเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน (Magnusson and Endler. 1977 ; อ้างอิงใน ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และ คณะ. 2539 : 7)

2. เมื่อนำไปหาหน้าหนักความสำคัญปรากฏว่า ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต และความมีวินัยในตนเองส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนพฤติกรรมการสอนของครูส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่ามีปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งประการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง แสดงว่าความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต ความมีวินัยในตนเอง และพฤติกรรมการสอนของครู เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายแยกตามปัจจัยได้ดังนี้

2.1 ความเชื่ออำนาจในตนส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งได้ผลทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยของ ถวิล จันท์สว่าง (2545) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าความเชื่ออำนาจในตนส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความเชื่ออำนาจในตนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 11 นั้นอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้ที่มีความเชื่อว่าการที่ตนจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของตนโดยมีแรงจูงใจที่จะพยายามเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตนตั้งไว้ และมีความตั้งใจจริงที่จะทำงานเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต้องใช้ปัญญาของตนเองในทางตรงกันข้ามเด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะรู้สึกว่าการที่จะได้รับรางวัล หรือการลงโทษนั้นเกิดขึ้นไม่แน่นอน ซึ่งขึ้นอยู่กับบุคคลอื่นหรือเหตุการณ์รอบข้าง (Mc Ghee and Crandall. 1968 : 92 – 93) ดังเช่นผลการวิจัยของ วันชัย ดนัยโตโมนุท (2536) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ความเชื่ออำนาจในตน ทำให้กลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ลักษณะมุ่งอนาคตส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ (2541) ที่ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ กิ่งกาญจน์ ปานทอง (2545) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา โปรแกรมวิชานิติศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตทางการเรียนส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน นอกจากนี้ สุธาสินี ใจเย็น (2545) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนระบบการศึกษาทางไกลในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต ร่วมกับตัวแปรอื่นอีก 4 ตัวแปร สามารถร่วมกันพยากรณ์ความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษาได้ร้อยละ 58.90

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 นั้นอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความเพียรพยายามต่อสู้อุปสรรคเพื่อประสบความสำเร็จในการศึกษา ดังที่ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2520 : 39) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดี และเป็นลักษณะหนึ่งซึ่งจะทำให้บุคคลมีความเพียรพยายามต่อสู้อุปสรรคเพื่อความเจริญของตนเองและส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ

2.3 ความมีวินัยในตนเองส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งได้ผลทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยของ ถวิล จันท์สว่าง (2545) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าความมีวินัยในตนเองส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 นั้นอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีพฤติกรรมเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ช่วยส่งเสริมหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ช่วยให้ครูและนักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในการเรียนการสอน (สุชา และ สุรางค์ จันท์เอม. 2521 : 97)

2.4 พฤติกรรมการสอนของครูส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์และปัจจัยอื่นอีก 4 ประการ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตได้ร้อยละ 57.40 นอกจากนี้ผลการวิจัยของ สุภาภรณ์ ศศิติกกรรม (2543) พบว่า วิธีการสอนของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความอดสาหะในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 นั้นใช้วิธีการสอนที่ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ไว้ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสม และเพียงพอเพื่อสนองตอบความต้องการและความสามารถที่แตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ ใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง (สุวิทย์ มูลคำ. 2543 : 11) ซึ่งบรรยากาศการเรียนการสอนนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังเช่นผลการวิจัยของ กิ่งกาญจน์ ปานทอง (2545) พบว่า บรรยากาศการเรียน ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา โปรแกรมวิชานิติศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร สิริพร ดาวัน (2540) พบว่า บรรยากาศการเรียนการสอน เกี่ยวข้องกับความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี และ

สุกัญญา แยมยิ้ม (2541) พบว่า บรรยากาศการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับความตั้งใจเรียนของนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา กรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน ความมีวินัยในตนเอง และพฤติกรรมการสอนของครูส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าว ควรร่วมมือกันพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างถาวรยิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งการที่จะพัฒนานักเรียนให้ได้ผลนั้นจะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญอันได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และความมีวินัยในตนเอง โดยที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรดำเนินการตามแนวทาง ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียนโดยจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้
2. ครูผู้สอนและครูแนะแนว ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการตัดสินใจ ใช้สติปัญญาอย่างเต็มที่ ซึ่งกระทำได้โดยการจัดให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่ท้าทายสติปัญญาของผู้เรียนเองเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการค้นพบด้วยตนเอง เช่น การเรียนรู้โดยการทำโครงการ (Project-Based Learning) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ พัฒนาตนเอง และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ซึ่งการที่ครูจะพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลนั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญอันได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ลักษณะมุ่งอนาคต และความเชื่ออำนาจในตน
3. ผู้ปกครอง ควรให้ความสำคัญกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของตนให้เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง มีความเชื่ออำนาจในตน และมีลักษณะมุ่งอนาคต เพราะคุณลักษณะดังกล่าวเป็นภาวะจิตพื้นฐานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้โดยการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของตนแบบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาในเรื่องปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์หรือส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างในระดับอื่น ๆ เช่น ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับอุดมศึกษา

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยทำการศึกษาในเรื่องการเสริมสร้างลักษณะมุ่งอนาคต ความมีวินัยในตนเองและความเชื่ออำนาจในตนเองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ควรมีการศึกษาลักษณะทางจิตใจ 5 ด้านคือ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และทัศนคติต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และลักษณะทางจิตใจพื้นฐาน 3 ด้านคือ สติปัญญา ประสิทธิภาพทางสังคม และสุขภาพจิต ประกอบกับตัวแปรอื่น ๆ ว่ามีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ อุ่ใจ. (2535). ผลของการใช้เทคนิคการพยากรณ์ที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปรินูญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิงกาญจน์ ปานทอง. (2545). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาตามโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ (กศ.บป.) คณะวิทยาการจัดการ โปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร. ปรินูญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2530). การศึกษานอกโรงเรียนกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2537). การเสริมสร้างวินัย คู่มือแนะแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ฉันทนา ภาคบงกช, และ คนอื่นๆ. (2539). รายงานการวิจัยฉบับที่ 56 การสำรวจคุณลักษณะทางวินัยที่พึงประสงค์ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2540, เมษายน - มิถุนายน). "หลักการสอน หลักการเรียนรู้และวิธีสอน," สารพัฒนาหลักสูตร. 16(129) : 42.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2524). คุณธรรมและจริยธรรม : หลักวิธีการพัฒนาจริยศึกษาในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.

- ดวงกมล โพธิ์นาค. (2545). การศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยการวิเคราะห์หุระดับ. ปรินญาณินพนธ์
กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันก. (2520). จริยธรรมของเยาวชนไทย
รายงานการวิจัยฉบับที่ 21. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2523). จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2538). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ :
โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ถวิล จันท์สว่าง. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบ
ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.
(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ทองจันทร์ หงส์ลดารมภ์. (2531, พฤศจิกายน – ธันวาคม). "การเรียนรู้โดยการพึ่งตนเอง (Self-
Directed Learning)," สารพัฒนาคณาจารย์. 11(5).
- ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- เทียน ทองแก้ว. (2540, เมษายน - มิถุนายน). "ปัจจัยที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี,"
สารพัฒนาหลักสูตร. 16(129) : 77.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. (2529). การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
แพร่พิทยา.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ. (2520). จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- นิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, สำนัก. (2545). *เอกสารเสริมความรู้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- บุญชม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว. (2535, กรกฎาคม). "การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง," *การวัดผลการศึกษา มศวมหาสารคาม*. 3(1) : 24.
- ประภิตศรี เผ่าเมือง. (2546). *การศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประดินันท์ อูปรมย์. (2528). *จิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : ศรีอนันต์.
- ประเทือง ภูมิภัทราคม. (2535). *การปรับพฤติกรรม : ทฤษฎีและการประยุกต์*. ปทุมธานี : ฝ่ายเอกสารตำรา วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยา ลงกร ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พิพัฒน์ แป้นอาทิตย์. (2545). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณร ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิไลวรรณ แดงขาว. (2545). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉิก. (2527). "ลักษณะนิสัยมุ่งอนาคต," *เอกสารการสอนวิชาพัฒนาการวัยรุ่น และการอบรม หน่วยที่ 9 - 15*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เพ็ญพรรณ ทิพย์คง. (2544, มีนาคม). "การเรียนการสอนของไทยในยุค 2001," *ข่าวสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 10(3) : 2 - 3.
- ไพโรจน์ โดเทศ. (2531, มีนาคม). "อนาคตกลุ่มประสบการณ์ที่ควรมีในหลักสูตรประถมศึกษา," *การศึกษา*. 11(6) : 18 - 21.

- รัตน์ บัวสนธิ์. (2538, มิถุนายน). "วินัย : ความต้องการของสังคมไทย," *การศึกษา กทม.*. 18(9) : 19.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). *การปฏิวัติการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มติชน.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร, และ คนอื่นๆ. (2539). *รายงานการวิจัยฉบับที่ 60 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันชัย ดนัยตโมนุก. (2536). *คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดปทุมธานี*. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิจัยทางการศึกษา, กอง. (2543). *รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบหรือแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). *พลังการเรียนรู้ : ในกระบวนการทัศน์ใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : SR PRINTING LIMTED PARTNERSHIP.
- วิไลพร มณีพันธ์. (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การบริหารการพยาบาล). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2538). *หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ศิริชัย กาญจนวาสี, และ คณะ. (2545). *สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนั่น สุมิตร. (2520, 20 - 25 มีนาคม). "วินัยเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยและความเจริญรุ่งเรืองของชาติ," *คุรุปริทัศน์*.

- สบสันต์ อุดกฤษณ์. (2538, กุมภาพันธ์). "การเรียนการสอนทางอาชีวศึกษา ในยุคโลกาภิวัตน์," *พัฒนาเทคนิคศึกษา*. (13) : 13 - 17.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2532, พฤษภาคม - สิงหาคม). "การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning)," *การศึกษานอกระบบ*. (4) : 73 - 79.
- _____. (2538). รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. (2541). รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของคนไทยในชนบท ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมดูล ชาญนวงศ์. (2533). ลักษณะทางจิตใจของประชากรไทยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน. *ปริญญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริพร ดาวัน. (2540). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี. *ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุกัญญา แยมยิ้ม. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจเรียนของนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยสารพัดช่างสีพระยา กรุงเทพมหานคร. *ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา และ สุรางค์ จันทร์เอม. (2521). *จิตวิทยาในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุทธิรัตน์ รุจิเกียรติกำจร. (2541, พฤศจิกายน). "การผสมผสานการเรียนรู้ด้วยตนเองในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ," *มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*. 35 - 42.
- สุชาสินี ใจเย็น. (2545). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนระบบการศึกษาทางไกลในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. *ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุภางค์ ตรีอินทร์. (2538). *ปัญหาการบริหารหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. ปริญญาโท กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาภรณ์ ศศิติกกรรม. (2543). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความอดสาหะในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2542, 5 ธันวาคม). "การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง," *สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 78.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2543). *แฟ้มสะสมงาน PORTFOLIO*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : บริษัท ที.พี.พริน จำกัด.
- หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์. (2545). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. ปริญญาโท กศ.ม. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุบลรัตน์ เต็งไตรลักษณ์. (2520, ธันวาคม). "การศึกษาในอนาคด," *สมาการศึกษแห่งชาติ*. 11(2) : 28 – 40.
- Ausubel, David P. (1965). *Ego Development and The Personality*. New York : Grune and Stration, Inc..
- Baruch, Dorothy Walter. (1949). *New Ways in Discipline : and Your Child Today*. New York : Whittlesy House.
- Borich, Gary D. (1992). *Effective Teaching Methods*. New York : Macnilland Publishing Company.
- Boud, David. (1982). *Developing Student Autonomy in Learning*. New York : Nichols Publishing Company.
- Brookfield, Stephen D. (1984, Winter). "Self-Directed Adult Learning : A Critical

- Paradigm," *Adult Education Quarterly*. 35(2) : 59 - 71.
- Cole, Peter G. and Chan, Loma. (1994). *Teaching Principles and Practice*. Sidney : Prentice Hall Of Australia Pty Ltd.,.
- Crown, Douglas P. (1979). "*Internal Versus External Control of Reinforcement,*" *The Experimental Study of Personality*. University of Waterloo Ontario, Canada.
- English, H. B., English A. C.. (1958). *A Comprehensive Dictionary of Psychology and Psychoanalytical Terms*. Long : Greem and Co.,.
- Good, Carter V. (1959). *Dictionary of Education*. New York : McGraw Hill.
- Guglielmino, L. M. (1977). *Development of the self – directed learning readiness scale*. Doctoral Dissertation University of Georgia.
- Hiemstra, Roger. (1994). *Self-directed learning : The Internation Encyclopedia of Education*. Grate Britain : BPC Wheatons Ltd.,.
- Hudspeth, Jerald Henry. (1992). "Student outonomes: The relationship of teaching style to readiness For Self-directed Learning. Doctoral dissertation, Montana state University, 1991," *Dissertation Abstracts International*. 52(10) : 3514.
- Kerlinger, Fred N. and Pedhazur, Elasar J. (1973). *Mulitiple Regression in Behavioral Research*. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Knowles, Malcom S. (1975). *Self-Directed Learning : Aguide For Learners and Teachers*. Chicago : Association Press.
- Larisey, Marian M. (1994, July - August). "Student Self-assessment: A tool for learning," *Adult Learning*. 5(6) : 9 - 10.
- Lefcourt, Herbert M. (1990). "*Locus of Control,*" *Measures of Personality and Psychological Attitudes*. San Diego : California Academic Press Limited.
- Madsen, Charles. H. and Madsen, Cifford. (1981). *Teaching / Discipline : A Positive Approach for Education Development*. London : Allyn & Bacon Inc.,.
- Mc Ghee, Paul E. and Crandall, Virginia C. (1968). "Beliefs in Internal External Control of

- Reinforcements & Academic Performance," *Child Development*. 39 : 92 - 93.
- Mischel, W.. (1974). "Processes in Delay of Gratification," in L. Berkowitz(ed). *Advances in Experimental Social Psychology*. Vol(7) : 249 - 293.
- Moursund, J. P. (1976). *Learning and Learner*. Monterey California : Book Cole Publishing Company.
- Rotter, Julian B. (1982). "Generalized Expectancies for Internal Versus External Control of Reinforcement," *The Development and Splications of Social Learning Theory*. 169 - 283.
- Seginer, Rachel and Hoda Halabi. (1991). "Cross-Cultural Variations of Adolescents Future Orientation: The Case of Israeli Druze Versus Israeli Arab and Jewish Male," *Journal of Cross Cultural Psycholoty*. 22(2) : 244 - 257.
- Skager, Rodney. (1978). *Lifelong Education and Evaluation Practice*. Oxford : Frankfurt Unesco Institute for Education.
- Solomon, D. and M. I. Oberlander. (1974). "Locus of Control in the Clasroom," in *Psychological Concepts in the Classroom*. Edited by Richard H. Coop and Kinnard White. New York : Harper and Row Publishers.
- Strickland, B. R. (1977). "Internal – External Control of Reinforcement" in *Personality Variables in Social Behavioral*. Edited by Thomas Blass. New York : John Wiley and Son.
- Treffinger, Donald J. (1995). *Self – directed learning In Maker*. Texas : PRO-ED,Inc.
- Vincent, Elizabeth Lee. (1961). *Human Psychological Develoment*. New York : The Ronal Press Company.
- Wiggins, Jerry S., and Others. (1971). *The Psychology of Personality*. Addison – Wesley Publishing Company.
- Wright, D. (1975). *The Psycholoty of Moral Behaviour*. Middlesees : Penquin Book Ltd.
- Young, Lugenis Dixon. (1986, January). "The Relationship of Race, Sex and Locus of Control to Self-directed Learning," *Dissertation Abstracts International*. 1886-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง   สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร.พาสณา จุลรัตน์   ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์นิภา มานะศิลป์   ศึกษานิเทศก์ (นิเทศวิชาธุรกิจศึกษา)
กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11

ภาคผนวก ข
ค่าดัชนีความสอดคล้อง

ตาราง 5 ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน

ข้อที่	ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	หมายเหตุ
	1	2	3		
1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
2	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
3	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
4	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
5	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
6	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
7	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
8	0	1	1	.67	คัดเลือกไว้
9	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
10	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
11	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
12	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
13	1	1	0	.67	คัดเลือกไว้
14	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
15	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
16	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
17	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
18	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
19	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
20	1	1	1	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 6 ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต

ข้อที่	ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	หมายเหตุ
	1	2	3		
1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
2	0	1	1	.67	คัดเลือกไว้
3	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
4	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
5	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
6	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
7	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
8	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
9	0	1	1	.67	คัดเลือกไว้
10	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
11	0	1	1	.67	คัดเลือกไว้
12	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
13	0	1	1	.67	คัดเลือกไว้
14	0	1	1	.67	คัดเลือกไว้

ตาราง 7 ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

ข้อที่	ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	หมายเหตุ
	1	2	3		
1	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
2	1	1	0	.67	คัดเลือกไว้
3	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
4	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
5	1	1	0	.67	คัดเลือกไว้
6	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
7	1	1	0	.67	คัดเลือกไว้
8	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
9	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
10	-1	1	0	0	คัดออก
11	1	1	0	.67	คัดเลือกไว้
12	0	1	1	.67	คัดเลือกไว้
13	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
14	0	1	0	.33	คัดออก
15	0	1	0	.33	คัดออก
16	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
17	0	1	1	.67	คัดเลือกไว้
18	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
19	0	1	0	.33	คัดออก
20	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
21	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
22	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
23	0	1	0	.33	คัดออก
24	0	1	1	.67	คัดเลือกไว้
25	1	1	1	1	คัดเลือกไว้
26	1	-1	-1	.33	คัดออก

ภาคผนวก ค

คำอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตาราง 8 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ(t)ของแบบสอบถาม		
	ความเชื่ออำนาจในตน	ลักษณะมุ่งอนาคต	ความมีวินัยในตนเอง
1	4.227**	4.768**	2.507**
2	4.632**	5.289**	4.615**
3	3.788**	5.155**	2.390*
4	2.708**	5.592**	3.669**
5	2.800**	5.313**	2.076**
6	2.616**	6.271**	4.012**
7	5.338**	4.422**	3.826**
8	4.515**	3.218**	3.129**
9	3.194**	6.931**	4.533**
10	4.332**	3.766**	2.164*
11	3.805**	3.113**	3.871**
12	2.109*	4.471**	3.194**
13	3.825**	3.974**	4.023**
14	1.945*	2.004**	3.563**
15	2.076*		3.275**
16	2.913**		3.684**
17	4.974**		5.968**
18	4.117**		5.380**
19	4.870**		3.428**
20	3.629**		3.657**
α	.7912	.7453	.7876

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย ซึ่งต้องการนำผลการวิจัยไปใช้
ในการพัฒนาการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาพาณิชยการ
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 ในฐานะที่ท่านเป็นนักเรียนในหลักสูตรดังกล่าว
จึงได้รับเกียรติให้มีส่วนช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถามนี้ และโปรดตอบให้ครบทุกข้อ
ตามความเป็นจริง เพื่อจะได้ นำผลไปใช้ประโยชน์ดังกล่าว ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ท่าน
ตอบให้ทั้งหมดจะถือเป็นความลับและจะนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะรวม ๆ เท่านั้น

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 45 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน จำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 14 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง จำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการสอนของครู จำนวน 20 ข้อ

3. แบบสอบถามตอนที่ 2 ลักษณะของข้อความแต่ละข้อจะมีคำตอบให้นักเรียน
เลือก 4 ระดับ โดยให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องทางขวามือของข้อความในแต่ละข้อ
เพียงช่องเดียวที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกดังนี้
จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของ
นักเรียนเป็นประจำ

จริงมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของ
นักเรียนเป็นส่วนใหญ่

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของ
นักเรียนบ้างในบางครั้ง

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของ
นักเรียนเท่าใดนัก

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
เป็นอย่างดียิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

นายสถาพร หมวดอินทร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

1. ท่านเป็นนักเรียนโรงเรียนใด

☐ บ้านแท่นวิทยา	☐ เพชรวิทยาคาร	☐ สดึก
☐ ละหานทรายรัชดาฯ	☐ ชุมแสงพิทยาคม	☐ สนมวิทยาคาร
2. ท่านกำลังเรียนอยู่ชั้นปีที่เท่าใด

☐ ปวช. 1	☐ ปวช. 2	☐ ปวช. 3
---------------------------------	---------------------------------	---------------------------------

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ฉบับ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	เมื่อข้าพเจ้าสนใจเรียนรู้อะไร ข้าพเจ้าชอบทำการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง				
2	ข้าพเจ้าชอบศึกษาหาความรู้จากงานแสดงวิชาการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้				
3	ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือเล่มอื่น ๆ เพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ครูสอน				
4	เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้าชอบเข้าห้องสมุด เพื่อหาความรู้เพิ่มเติม				
5	ข้าพเจ้าคิดว่าความรู้ในยังมีอีกมากมาย ดังนั้นข้าพเจ้าจะไม่ปล่อยให้เวลาให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์				
6	ข้าพเจ้าชอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ หรือครูเมื่อมีโอกาส				
7	ข้าพเจ้ามั่นใจว่าสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจได้				
8	ถ้ามีเรื่องที่สนใจหลายเรื่อง ข้าพเจ้าสามารถจัดเวลาสำหรับศึกษาค้นคว้าได้ทุกเรื่อง				
9	ข้าพเจ้าสามารถหาวิธีการที่จะเรียนรู้เรื่องที่สนใจได้ด้วยตนเอง				
10	ข้าพเจ้ามักจะเข้าเรียนสาย หรือไม่เข้าเรียน ถ้าเป็นวิชาที่ไม่ชอบเรียน				
11	ในขณะที่เรียน ข้าพเจ้าจะตั้งใจเรียน				
12	ถ้ามีงานหลายชิ้นที่ต้องส่งในเวลาใกล้เคียงกัน ข้าพเจ้าจะส่งงานไม่ทันตามกำหนดเวลา				
13	ข้าพเจ้าพยายามที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่สนใจด้วยตนเอง				
14	ข้าพเจ้าวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองว่ามีอะไรบ้าง เพื่อจะได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง				

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
15	ข้าพเจ้าสามารถหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับเรื่องที่สนใจ				
16	เมื่อข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้เรื่องใด ข้าพเจ้าชอบที่จะอ่านหนังสือและทำความเข้าใจด้วยตนเอง				
17	เมื่อข้าพเจ้าตัดสินใจที่จะเรียนรู้เรื่องใด ข้าพเจ้าสามารถวางแผนขั้นตอนการเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ ได้				
18	ข้าพเจ้าสามารถคิดโครงการงานในวิชาต่าง ๆ ได้โดยไม่ลอกเลียนแบบผู้อื่น				
19	เมื่อข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้เรื่องใด ข้าพเจ้าจะพยายามหาวิธีการที่จะเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ ให้จงได้				
20	หากมีปัญหาในการเรียน ข้าพเจ้าจะคิดหาสาเหตุ เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข				
21	หากเรื่องที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้นั้นยากเกินความสามารถของตนเอง ข้าพเจ้าก็จะเลิกเรียนเรื่องนั้น				
22	ข้าพเจ้าทำการบ้าน หรืองานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องให้ใครตักเตือน				
23	ข้าพเจ้าจะอดทนและทุ่มเทเวลาให้กับงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลงอย่างดี				
24	ข้าพเจ้าสามารถตัดสินใจได้ว่า ข้าพเจ้าควรจะเรียนเพิ่มเติมในเรื่องใดเพื่อพัฒนาการเรียนของตนเองให้ดีขึ้น				
25	ข้าพเจ้าคิดว่าบุคคลที่ "ใฝ่เรียน ใฝ่รู้" เป็นบุคคลที่น่ายกย่อง				
26	ข้าพเจ้าสมัครใจที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองเพราะความอยากรู้ ไม่ใช่เกิดจากการบังคับหรือต้องการรางวัล				
27	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานกับการศึกษาค้นคว้าเพื่อตอบประเด็นปัญหาที่สนใจ				
28	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย				
29	ข้าพเจ้าชอบใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา				
30	ข้าพเจ้าชอบลองแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี แล้วเลือกวิธีการที่ได้ผลดีที่สุดมาใช้ในการแก้ปัญหา				
31	ในการทำโจทย์คำนวณต่าง ๆ ข้าพเจ้าพยายามที่จะคิดหาวิธีคิดลัดด้วยตนเอง				
32	ข้าพเจ้าคิดว่า การแก้ปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนทำให้พัฒนาความคิด				

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
33	ข้าพเจ้าคิดว่า "ชีวิตคือการเรียนรู้" ดังนั้นข้าพเจ้าจะเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง				
34	ข้าพเจ้าคิดว่า การจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเป็น การเรียนรู้ที่เพียงพอแล้ว				
35	เมื่อมีเวลาว่าง ข้าพเจ้าจะคิดวางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและ การทำงาน				
36	ข้าพเจ้าคิดว่าการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนเป็นสิ่งที่ท้าทาย				
37	เมื่อเกิดปัญหา ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นโอกาสดีที่จะใช้สติปัญญา ในการแก้ปัญหา				
38	ข้าพเจ้าคิดว่าความผิดพลาดที่พบ สอนให้เราคิดหรือทำ สิ่งต่าง ๆ ได้รอบคอบขึ้น				
39	เมื่อครูมอบหมายให้ทำรายงาน ข้าพเจ้าสามารถค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ และจัดทำรายงาน สรุปผลได้ด้วยตนเอง				
40	ข้าพเจ้าสามารถสืบค้นข้อมูลจากห้องสมุดได้อย่างรวดเร็ว				
41	ข้าพเจ้ามักจะเรียนตามเพื่อนไม่ค่อยทัน เพราะขาดทักษะ การพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และการจำ				
42	เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ข้าพเจ้าสามารถวิเคราะห์หาสาเหตุของ ปัญหา และหาวิธีการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง				
43	ข้าพเจ้ามักจะทำการบ้านด้วยตนเองไม่ได้ เพราะเรียน ไม่เข้าใจ				
44	ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้ และวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาจัด ทำโครงการในวิชาต่าง ๆ ได้				
45	ข้าพเจ้าสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้				

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้ามีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้น ข้าพเจ้าสามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง				
2	ข้าพเจ้าเชื่อว่าข้าพเจ้าสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้				
3	ข้าพเจ้าเชื่อว่าที่ข้าพเจ้าได้รับรางวัลในแต่ละครั้งเพราะการกระทำของข้าพเจ้า				
4	ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้าข้าพเจ้าตั้งใจจะทำสิ่งใด ข้าพเจ้าย่อมทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ				
5	ข้าพเจ้าเชื่อว่าผลการเรียนจะดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ในการเรียนของข้าพเจ้าเอง				
6	ข้าพเจ้าเชื่อว่าถึงแม้สมองจะไม่ดีเท่าเพื่อน แต่ถ้ามีความขยัน จะมีโอกาสเรียนเก่งกว่าเพื่อน ๆ ได้				
7	ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้ามีความพยายามจะทำอะไรก็ประสบความสำเร็จได้				
8	ข้าพเจ้าเชื่อว่าข้าพเจ้าเป็นคนที่เรียนรู้อะไรได้อย่างรวดเร็ว				
9	ข้าพเจ้าเชื่อว่าคนที่ข้าพเจ้ามีเพื่อนมาก เป็นเพราะข้าพเจ้าเป็นคนมีน้ำใจ				
10	ข้าพเจ้าเชื่อว่าคนที่ใครจะประสบความสำเร็จได้ เป็นเพราะเขาทำบุญกุศลไว้มาก				
11	ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้าข้าพเจ้าไม่ขยันอ่านหนังสือ จะทำให้ผลการสอบไม่ดี				
12	ข้าพเจ้าเชื่อว่าที่ข้าพเจ้าประสบปัญหา เป็นเพราะข้าพเจ้าเป็นผู้ก่อขึ้นเอง				
13	ข้าพเจ้าเชื่อว่าคนที่มีความสามารถสูง จะทำอะไรก็สำเร็จได้ดี				
14	ข้าพเจ้าเชื่อว่าปัญหาทุกอย่างสามารถแก้ไขได้ด้วยสติปัญญาของตนเอง				
15	ข้าพเจ้าเชื่อว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับข้าพเจ้าเป็นเพราะโชคชะตา				
16	ถ้าจะเริ่มงานอะไรใหม่ ๆ ข้าพเจ้าชอบจะอ่านหนังสือเกี่ยวกับทำนายอนาคต				
17	วันไหนที่มีการสอบ ข้าพเจ้าจะอ่านคอลัมน์พยากรณ์ประจำวัน				
18	ข้าพเจ้าจะสอบเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ ต้องมีคนช่วยเหลือ				
19	ถ้าข้าพเจ้าต้องทำงาน ต้องให้ญาติผู้ใหญ่เป็นผู้จัดหาหรือฝากให้เข้าทำงาน				
20	ข้าพเจ้าขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยข้าพเจ้าให้สอบผ่าน				

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าสำรวจตนเองก่อนจะตัดสินใจเลือกเรียนต่อ				
2	ข้าพเจ้าคิดว่าล่วงหน้าว่าจะเรียนต่ออะไร เมื่อจบ ปวช.3 แล้ว				
3	ก่อนสอบข้าพเจ้าจะดูหนังสืออย่างสม่ำเสมอ เพื่อทำข้อสอบให้ได้คะแนน ดี ๆ				
4	ข้าพเจ้าพยายามศึกษาเล่าเรียนต่อไป แม้ว่าผลการเรียนที่ผ่านมายังไม่ดีนัก				
5	ก่อนที่ข้าพเจ้าจะตัดสินใจเลือกเรียนอะไร ข้าพเจ้าจะพิจารณาสาขาวิชาต่าง ๆ ในการเรียนต่อ				
6	ถ้าคะแนนสอบกลางภาคไม่ดี ข้าพเจ้าจะหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อสามารถสอบผ่านวิชานั้นได้				
7	ข้าพเจ้าจะเลือกเรียนต่อในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับอาชีพที่ข้าพเจ้าต้องการในอนาคต				
8	แม้ว่าข้าพเจ้าจะไม่ชอบเรียนในบางวิชา ข้าพเจ้าก็พยายามตั้งใจเรียน				
9	ข้าพเจ้ารู้ว่าการสอบเข้าเรียนต่อนั้นสอบยาก แต่ข้าพเจ้าก็ไม่ท้อถอย				
10	ข้าพเจ้าจะเลือกเรียนต่อตามความถนัดและความสามารถของข้าพเจ้า				
11	ในขณะที่ข้าพเจ้ากำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนสุดท้าย ถ้ามีคนที่จ้างให้ข้าพเจ้าทำงานโดยให้เงินเดือนสูง ข้าพเจ้าจะรับทำงานนั้น				
12	ข้าพเจ้าคอยติดตามข่าวและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ข้าพเจ้าจะเรียนต่อ				
13	ข้าพเจ้าติดตามข่าวการรับสมัครเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาที่ข้าพเจ้าสนใจ				
14	ข้าพเจ้ารอให้เรียนจบ ปวช.3 ก่อน แล้วจึงจะคิดเกี่ยวกับเรื่องการเรียนต่อ				

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าทำงานเสร็จทันกำหนดที่ครูสั่ง				
2	ขณะเรียนวิชาหนึ่ง ข้าพเจ้ามักเอางานวิชาอื่นขึ้นมาทำ				
3	ข้าพเจ้าไม่ตั้งใจเรียนในวิชาที่ไม่ชอบ				
4	ข้าพเจ้าหนีเรียนในวิชาที่ไม่ชอบ				
5	ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการเข้าแถวเคารพธงชาติในตอนเช้า				
6	ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนในเวลาเรียน				
7	ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการทำเวรรักษาความสะอาดห้องเรียน				
8	ข้าพเจ้าแต่งกายผิดระเบียบของโรงเรียน				
9	ข้าพเจ้าทำงานบ้านตามที่ได้รับมอบหมาย				
10	ข้าพเจ้ามักส่งงานที่ครูมอบหมายไม่ทัน				
11	ข้าพเจ้ายอมรับผิดชอบเมื่อทำของชำรุดเสียหาย				
12	ข้าพเจ้าตั้งใจแก้ไขงานที่บกพร่องตามคำแนะนำของครู				
13	เมื่อมีการสอบข้าพเจ้าจะตั้งใจทำข้อสอบโดยไม่ลอกเพื่อน				
14	ข้าพเจ้าจะทุ่มเททำความเข้าใจกับบทเรียนยาก ๆ				
15	ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานทุกอย่างจนกว่าจะเสร็จ				
16	แม้เหน็ดเหนื่อย ข้าพเจ้าก็ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด				
17	เมื่อต้องทำงานหนัก ข้าพเจ้าก็ไม่ท้อถอย				
18	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือได้ตามที่วางแผนไว้				
19	ข้าพเจ้าทบทวนบทเรียนเสมอเมื่อมีเวลาว่าง				
20	แม้ว่าแบบฝึกหัดค่อนข้างน่าเบื่อหน่าย ข้าพเจ้าก็พยายามทำจนเสร็จ				

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการสอนของครู

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	ในการเรียนวิชาต่าง ๆ ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดหรือฝึกปฏิบัติจนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง				
2	ครูใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับบทเรียน เช่น การตั้งคำถาม การอภิปราย การสาธิต การระดมสมอง ฯลฯ				
3	ครูฝึกให้นักเรียนคิดค้นหาคำตอบจากประเด็นปัญหาในบทเรียน				
4	ครูจัดกิจกรรมการเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก				
5	นักเรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้				
6	ครูจัดกิจกรรมการเรียนโดยให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการกลุ่ม และเสนอผลงานเป็นกลุ่ม				
7	ในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูเน้นให้นักเรียนทุกคนร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม มากกว่าให้นักเรียนแข่งขันกันเอง				
8	นักเรียนได้เรียนจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด ทัศนศึกษา ห้องสมุด ศูนย์การเรียน ห้องปฏิบัติการวิชาต่าง ๆ ฯลฯ				
9	ครูใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน				
10	ครูจัดกิจกรรมการเรียนอย่างหลากหลาย เช่น เกม เพลง โดยแฝงสาระและแง่คิดทางคุณธรรม				
11	ครูช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ เมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้				
12	ครูกระตุ้นนักเรียนให้แสดงความสามารถของตนเอง				
13	ครูใช้คำถามกระตุ้น เพื่อให้นักเรียน ช่วยกันสรุปข้อความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้				
14	ครูเน้นให้นักเรียนรับหรือท่องจำสิ่งที่ครูเสนอให้เท่านั้น				
15	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้หลากหลาย				
16	ครูสรุปข้อความที่ถูกต้อง ชัดเจน ก่อนที่จะให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้				
17	ครูฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบในการทำงาน				
18	ครูสอดแทรกการสอนมารยาทตามวิถีวัฒนธรรมไทย				
19	ครูให้นักเรียนทำแฟ้มสะสมผลงานของตนเอง เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียน				
20	ครูวัดผลและประเมินผลนักเรียนทั้งในส่วนของความรู้ การปฏิบัติ และจิตพิสัย				

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายสถาพร หมวดอินทร์
วันเดือนปีเกิด	13 สิงหาคม พ.ศ. 2514
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	7 หมู่ 11 ซอยพรหมพิทักษ์ ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ 31150
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2529	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวินิตศึกษา จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2534	อนุปริญญาศิลปศาสตร์ (บริหารธุรกิจ) วิทยาลัยครูเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2537	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการทั่วไป) วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
พ.ศ. 2546	การศึกษามหาบัณฑิต (ธุรกิจศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร